

Protokół

22. posiedzenia, V. sesyi, V. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 14. Stycznia 1888. roku.

Początek o godz. 11 minut 50.

Przewodniczący Marszałek krajowy J. E. hr. Jan Tarnowski.

Sekretarze: P. St. hr. Badeni, i p. ks. Siczynski.

Obecnych posłów 117.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik J. E. Filip Zaleski.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i zagaja posiedzenie.

Protokoły z 20. i 21. posiedzenia uznaje Marszałek za przyjęte, gdyż żadnych przeciw nim nie wniesiono zarzutów.

J. E. Marszałek oznajmia, iż udzielił p. Rapaportowi urlopu na dni 8.

Sekretarz p. ks. Siczynski czyta spis petycyi wniesionych po dzień 14. Stycznia b. r. od nr. 1119 do nr. 1154 włącznie, które przydzielono następującym komisjom:

Komisji gorzelanej L. 1119, 1120, 1142 i 1143.

Komisji prawniczej L. 1121 i 1147.

Komisji drogowej L. 1122, 1124, 1125 i 1145.

Komisji szkolnej L. 1123, 1128, 1130, 1140 i 1151.

Komisji budżetowej L. 1126, 1136, 1137, 1139, 1148, 1149 i 1153.

Komisji administracyjnej L. 1127, 1138 i 1150.

Komisji przemysłowej L. 1129, 1131 do 1135 włącznie i 1146.

Komisji petycyjnej L. 1144.

Komisji gospodarstwa krajowego L. 1152.

Komisji podatkowej L. 1154.

Wydziałowi krajowemu zaś przekazano petycę do L. W. kr. 1141.

Przystąpiono do porządku dziennego którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia gminy i obszaru dworskiego Iskań z okręgu e. k. sądu powiatowego w Birczy, e. k. Sądu obwodowego w Sanoku, i e. k. Starostwa w Dobromilu, a przydzielenia do okręgu e. k. Sądu powiatowego w Dubiecku, e. k. Sądu obwodowego i e. k. Starostwa w Przemyślu.

Sprawozdawca poseł Bereźnicki wnosi odesłanie powyższego przedmiotu do komisji prawniczej.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej o przedłożonym przez Wydział krajowy projekcie ustawy budowniczej dla miast i miasteczek.

Sprawozdawca p. Romer uwolniony od czytania sprawozdania przedstawia następujący projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem wydaję załączoną ustawę, zawierającą przepisy bułownicze dla znaczniejszych miejscowości w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem i rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości (miasta i miasteczka): Bełz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Bohorodeczany, Bolechów, Borszczów, Brzesko, Brzozów, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Glińiany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jaworów, Jazłowiec, Jezierzany, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarnac, Kopeczyńce, Kossów, Kozowa, Krystynopol, Kulików, Kutry, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Łańcut, Łysiec, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów, Mikulińce, Monasterzyska, Mościska, Muszyna, Myślenice, Nadwórna, Niepołomice, Niżniów, Niżankowice, Nowytarg, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Ottynia, Peczaniżyn, Pilzno, Pistryń, Piwniczna, Podhajce, Podkamień, Podwoleczyska, Pomorzany, Potok złoty, Przemyślany, Przeworsk, Radomyśl (w pow. Mieleckim), Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropezyce, Rozdół, Rudki, Rudnik, Rymanów, Sassów, Sieniawa, Skala, Skalał, Skole, Sokółów, Sołotwina, Staremiasto, Stary Sącz, Strusów, Sucha, Szczerzec, Tarnobrzeg, Tłumacz, Toporów, Trembowla, Tuchów, Turka, Tyczyn, Tyśmienica, Uchań, Ulanów, Uszrzyki dolne, Wiśnicz nowy, Wiśnica Sądowa, Wojnicz, Zabłotów, Załośce, Zator, Zbaraż, Zborów, Zmigród, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

Art. II.

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy ces. patentu z dnia 28. Lipca 1786. zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza zacznie obowiązywać w dni dziewięćdziesiąt po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa budownicza dla znaczniejszych miejscowości.

Rozdział I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu w ogóle.

Do budowy nowego lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Temu obowiązkowi nie podlegają budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych (§§. 16 i 17).

§. 2.

Roboty szczegółowe wymagające konsensu.

W szczególności wymagają konsensu w §. 1. przepisanego następujące roboty :

- a) dobudowania nowej części do istniejącego budynku, lub dobudowanie nowej części nad nim (nadbudowanie);
- b) budowa studni i piwnic;
- c) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;
- d) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;
- e) przeistoczenie pomieszczeń na sklepy, szopy, warsztaty, budynki gospodarskie lub łazienki i odwrotnie;
- f) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania;
- g) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;
- h) zmiana frontu od ulicy;
- i) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim i urządzenie wystawy sklepowej;
- k) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;
- l) zmiana powały, belków, wiązań, sklepień i t. p.;
- m) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym, oraz ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł itp.) nad gzymsami okapowymi;
- n) wszelkie roboty połączone z wykopami ziemnymi;
- o) odgraniczenie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

§. 3.

Pomniejsze zmiany.

Pomniejsze zmiany w istniejącym budynku, które nie należą do rzędu robót w §. 2. wymienionych, nie wpływają na trwałość budynku, jego bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, wreszcie nie dotyczą praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna, którą strona interesowana o tem naprzód ustnie lub pisemnie uwiadomić winna, do trzech dni po uwiadomieniu nie oznajmi, że potrzebnym jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej, uznającemu potrzebę konsensu, rekurs nie ma miejsca.

§. 4.

Utrzymywanie budynków w dobrym stanie.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej (§. 3.) mogą być tylko takie roboty wykonane, które mają na celu utrzymanie budynku w dobrym stanie, a w szczególności: zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa komina bez zmiany konstrukcyi jego wewnętrznej lub zewnętrznej, wreszcie przestawianie pieców i ognisk na dotychczasowem miejscu.

§. 5.

Linia regulacyjna i poziom.

Jeżeli nowy budynek ma stanąć przy ulicy lub placu publicznym, budujący jest obowiązany wyjednać sobie u Zwierzchności gminnej przed wniesieniem podania o konsens, albo równocześnie z tem podaniem, oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu.

W tym celu załączyć należy do podania plan sytuacyjny i niwelacyjny w dwóch egzemplarzach.

Na planie sytuacyjnym mają być dokładnie oznaczone granice ulicy lub placu publicznego i granice sąsiednich realności.

Zwierzchność gminna zarządzi w skutek takiego podania oględziny w obecności zawezwanych sąsiadów, którym służy prawo wnoszenia zarzutów do protokołu. Na podstawie takiego dochodzenia oznaczy Zwierzchność gminna w ciągu dni ośmiu linię regulacyjną i poziom zamierzonej budowy.

§. 6.

Wywłaszczenie.

Jeżeli wskutek oznaczenia linii regulacyjnej okaże się potrzeba cofnięcia budowy poza dotychczasową linię frontową, albo wysunięcia jej naprzód, wówczas, w pierwszym przypadku właściciel gruntu budowlanego obowiązany jest odstąpić za wynagrodzeniem gminie na własność część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, w drugim przypadku zaś tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, pokąd nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien. Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365 ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie przyszła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W razie zajęcia obcego gruntu pod budowę, konsens budującemu tylko wówczas udzielonym być może, jeżeli budujący wykaże, że otrzymał zezwolenie właściciela tego gruntu, albo że dał zabezpieczenie dostateczne wypłaty wynagrodzenia, które sąd oznaczy. Co do kwestyi, jak należy oznaczyć linię regulacyjną, i jaką przestrzeń odstąpić lub zająć pod budowę, wykluczona jest droga sądowa.

§. 7.

Plan budowy.

Plan budowy, na którym winni podpisać się jego autor i budujący, ma być sporządzony w dwu egzemplarzach i ma obejmować:

a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu, zabudować się mającego przyszłego budynku, starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, dziedzińców i ogrodów, sąsiednich realności z wymiennieniem ich właścicieli i oznaczeniem liezb konskrypcyjnych

lub katastralnych, oraz wykazujący kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego, z oznaczeniem ich szerokości i linii frontowych ;

b) jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, plan niwelacyjny, wykazujący przekrój podłużny i poprzeczny przez środek ulicy lub placu, z dokładnem oznaczeniem liczbami wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy; w innych wypadkach wystarczy oznaczenie poziomu gruntu budowlanego i wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy ;

c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny, fasadę budynku, tudzież, jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, oznaczenie wysokości domów sąsiednich.

Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreszcie ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykłe konstrukcyje, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winne być rysowane według miary metrycznej; a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1 : 500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych przestrzeniach według skali 1 : 250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości ;

b) plany poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali ;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1 : 100 albo 10 cm. = 10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, którąby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50.

Jeżeli chodzi o budowę zwykłego włościańskiego lub małomieszkańskiego domu mieszkalnego, albo też o zwykłe budynki gospodarskie w tych częściach gminy, gdzie według §. 24. wolno jest stawiać budynki z drzewa lub pruskiego muru, wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków.

Zwierzchność gminna osądzi, czyli plan przedłożony jest wystarczający, czyli też ma być zwrócony do uzupełnienia.

§. 8.

Komisyjne zbadanie planów.

W przeciągu dni ośmiu po wniesieniu podania o konsens, odpowiadającego wszelkim wymaganiom niniejszej ustawy, Zwierzchność gminna zarządzi zbadanie planów przez organa swoje techniczne i administracyjne w obecności budującego lub pełnomocnika jego, sąsiadów i fachowego kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został.

W braku własnego organu technicznego powoła Zwierzchność gminna do komisyjnego badania planów znawcę nieinteresowanego w tej sprawie. Koszta, jakieby z tem powołaniem znawcy połączone były, ponosi podający o konsens. Naczelnik gminy oznacza termin komisyjnego zbadania planów, wzywa do udziału osoby wyżej wskazane i deleguje do tego innego członka Zwierzchności gminnej, gdyby sam nie mógł kierować czynnością.

§. 9.

Postępowanie przy badaniu planów.

Komisya mająca zbadać plan budowy, spisze ze swej czynności protokół.

Czynność rozpoczyna się od technicznego zbadania planu i wyświecenia zachodzących wątpliwości.

Następnie przystępuje komisya do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie.

W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów, zawezwie komisya zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody a podniesione zarzuty i wynik rekowań zapisze do protokołu.

Protokół ten, podpisany przez wszystkich uczestników komisji, lub zawierający wymienienie podpisane przez członków komisji, którzy z uczestniczących w komisji i z jakiego powodu odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu 10 dni po odbyciu komisji wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę, lub odmawiające pozwolenia.

Względy bezpieczeństwa ogniowego, względy sanitarne i inne publiczne są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone, winne być w orzeczeniu dokładnie wskazane i ile możności w planach oznaczone. Jeden egzemplarz planu w każdym razie zwrócić należy podającemu, a drugi zachować w aktach.

W wypadkach w §. 3. wymienionych, winno załatwienie nastąpić w ciągu trzech dni.

§. 10.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, i takowe przy komisyjnym zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W uchwale konsensu na budowę udzielającej, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymana aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cywil.). O innych zarzutach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

§. 11.

Zawiadomienie o konsensie.

Zwierzchność gminna zawiadomi pisemnie budującego i te strony interesowane, które w terminie właściwym poczyniły zarzuty o załatwieniu podania o konsens (§§. 9, 10), a dowód doręczenia tych pisemnych zawiadomień przechowa w aktach.

§. 12.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być rozpoczęta dopiero wtedy, gdy konsens dany stał się prawomocnym. Prawomocnym staje się konsens, gdy do 14 dni po jego doręczeniu nie wniesiono żadnego rekursu.

§. 13.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczęta w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg dwóch lat budowy, rozpoczętej przed upływem powyższego terminu, należy naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonym dalszym prowadzeniu budowy i oczekiwać jej rostrzygnięcia, czy budowa może być dokończoną na podstawie

pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizji planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu przeprowadzać należy podług postanowień §§. 8, 9, 10 i 11.

§. 14.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

§. 15.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry, a od drogi gminnej 2 metry. Wyjątek stanowią w tej mierze ulice i place, mające ustalone linie regulacyjne.

O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajowych względnie powiatowych, należy co najmniej na trzy dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnie wniosku swojego.

W razie zamierzonej budowy na nadanem połu górnikiem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §§. 8 i 9, zawezwać także przedsiębiorcę górniczego względnie naftowego. Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w nie większem oddaleniu jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przedstawić swe uwagi w tej mierze.

§. 16.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ust. o budowie kolei żelaznych z dn. 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach budynków, obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei, powołaniem jest stosownie do ustawy z d. 26. Grudnia 1882. Nr. 3. Dz. u. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 17.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne, przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołaniem jest do przeprowadzenia komisji (§. 8.) tudzież do przesłuchania sąsiadów i innych osób interesowanych, c. k. Starostwo, które co do linii regulacyjnej i poziomu przesłucha Zwierzchność gminną.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub jeżeli wniesione w toku rozprawy usuniętymi zostały, uwiadomi o tem e. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga e. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego, postąpi e. k. Namiestnictwo według §. 10. ustawy.

§. 18.

Zabudowanie znaczniejszego obszaru.

Jeżeli na budowę ma być użytą część obszaru znaczniejszego, do zabudowania przeznaczonego, właściciel tego obszaru jest obowiązany najpierw postarać się o zatwierdzenie podziału obszaru tego na parcele budowlane. W tym celu winien przedłożyć Zwierzchności gminnej w dwóch egzemplarzach plan podziału na parcele z oznaczeniem wymiaru całego obszaru i poszczególnych parceli, niemniej plan sytuacyjny i niwelacyjny. Zwierzchność gminna zarządzi oględziny, a spisany protokół przedłoży Radzie gminnej, która projektowany podział zatwierdzi bezwarunkowo lub pod pewnemi zastrzeżeniami.

Przy zatwierdzaniu planów takiego podziału powinny być uwzględnione potrzeby komunikacji publicznej, bezpieczeństwo przyszłych budynków na wypadek pożaru i ich warunki sanitarne.

Jeżeli celem stosownego podziału gruntu na parcele budowlane nastąpić ma na żądanie właściciela sprostowanie lub rozszerzenie przylegającej albo utworzenie nowej ulicy, grunt ten przerysowanej, właściciel obowiązany jest bezpłatnie odstąpić gminie przestrzeń gruntu na to potrzebną, jednak nie w większej szerokości jak metrów dwudziestu.

Gdyby zaś ze względów publicznych uznana została potrzeba utworzenia nowej ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem. Wysokość wynagrodzenia będzie sądownie oznaczoną, jeżeli strony o nią nie zgodzą się.

§. 19.

Odbudowanie zniszczonych części miasta lub miasteczka.

W razie zniszczenia całej części obszaru miejskiego przez pożar, wylew lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna przed odbudowaniem domów zniszczonych sporządzić plan regulacyjny tej części.

W tym celu Zwierzchność gminna zarządzi oględziny części mającej być odbudowaną. W skład komisji wchodzi naczelnik gminy lub jego zastępca z asesorami i znawcami. Strony interesowane winne otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzi Zwierzchność gminna plan regulacyjny i przedłoży go Radzie gminnej do zatwierdzenia.

§. 20.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzaniu tego planu regulacyjnego przestrzegać należy głównie:

- a) aby w części, mającej być odbudowaną, usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości grozić mogło ponowieniem klęski,
- b) aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym,
- c) aby ścieki, kanały i w ogóle środki odprowadzania nieczystości zostały w system ujęte,
- d) aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

Rozdział II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 21.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionymi. Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonywania wszelkich budowli parterowych, o pojedynczych konstrukcyach bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenu) wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategorii. Wreszcie o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może władza udzielająca konsensu przy budowlach nieznacznych (chaty, budynki włościańskie) nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadomić ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Kierownik budowy jest zarówno jak budujący odpowiedzialnym za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonych planów, i w ogóle za wszelkie uchybienie przepisom tej ustawy. Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich cięży wina.

Odstąpienie od zatwierdzonych planów jest tylko w takich wypadkach dozwolone, w których według §. 3. wystarcza uwiadomienie Zwierzchności gminnej. Każde odstąpienie od zatwierdzonego planu winno być jednak podane do wiadomości Zwierzchności gminnej.

§. 22.

Skład materiałów budowlanych.

Bez pozwolenia Zwierzchności gminnej nie wolno składać na ulicy lub placu publicznym ani rumowiska, ani materiału budowlanego.

Udzielając takie pozwolenie, może Zwierzchność ustanowić opłatę stosowną, która wpływać ma do kasy gminnej na rzecz utrzymania ulic i placów w stanie odpowiednim.

Pozwolenie na zajęcie kawałka ulicy lub placu nie powinno atoli żadną miarą powodować ujemną dotkliwą dla komunikacji publicznej.

§. 23.

Środki utrzymania porządku.

Miejsce budowy przy ulicach i placach publicznych należy na czas trwania jej oddzielić od nich parkanem lub w inny stosowny sposób. Dla podania możności zarządzenia środków ostrożności potrzebnych do utrzymania porządku przy budowie, obowiązany jest budujący uwiadomić Zwierzchność gminną o rozpoczęciu budowy na dni trzy przed przystąpieniem do niej.

Przy budowlach i naprawie ścian przypierających do ulic i placów publicznych, winien budujący ustawić przepisane znaki ostrzeżenia, a nadto w przypadkach, w których nieuniknionem staje się chwilowe chociażby częściowe przerwanie komunikacji publicznej, dać baryerę, w nocy zaś oświetlić miejsce budowy latarnią.

§. 24.

Materyał do budowy.

W ogóle do budowy używać wolno tylko materiału ogniotrwałego.

Wyjątkowo na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie domy oddzielone są od siebie dziedzińcami, pustymi placami lub drzewami, wolno używać do budowy pruskiego muru lub drzewa.

W gminach, w których zachodzą pomienione stosunki, Rada gminna oznaczy część obszaru miejskiego, w których domy tylko z materiału ogniotrwałego stawiane być mogą.

W gminach położonych w okolicy, w której trudno o kamień i cegłę lub inny materiał ogniotrwały do budowy domów, lub też zamieszkałych przez ludność niezamożną, może Rada gminna postanowić, że w całym obszarze miejskim stawiane być mogą budowy z pruskiego muru lub drzewa.

Jednak nawet w tych miejscowościach budynki przeznaczone na cele publiczne, tudzież budynki piętrowe bezpośrednio położone przy ulicach lub placach publicznych, wreszcie budynki parterowe, więcej jak dwadzieścia metrów długości mające, a bezpośrednio leżące przy ulicy lub placu publicznym, bezwarunkowo stawiane być winne z materiału ogniotrwałego. Inne budynki zaś położone przy rynku głównym, lub innym placu głównym, jakoteż przy innych ulicach i placach publicznych, które Rada gminna oznaczy, winny być stawiane przynajmniej na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości. Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową i nie może obowiązywać przez dłuższy przeciąg czasu jak lat dziesięć od zatwierdzenia jej przez Radę powiatową. Po upływie tego czasu może jednak, w razie dalszego trwania stosunków, które spowodowały taką uchwałę, odnośne postanowienie być ponowionem nową uchwałą Rady gminnej, zatwierdzoną przez Radę powiatową.

W miejscach kąpielowych budynki przeznaczone na mieszkania dla gości kąpielowych, chociażby piętrowe, mogą być budowane z drzewa lub muru pruskiego.

W budynkach z pruskiego muru lub drewnianych, ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winne być w przestrzeni przynajmniej metra od komina, a dwu metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł lub kamieni.

§. 25.

Grubość murów.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy. Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna ulegz zmianie. Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych niepiętrowych i jedno-piętrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej pięter, dwa piętra najwyżej położone, winne mieć grubość murów takich samych rozmiarów, to jest: najmniej 45 względnie 30 cm., w każdym zaś następujących dwóch niżej położonych piętrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winne być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

§. 26.

Odpowiedzialność za gatunek materiału budowlanego.

Kierownik budowy jest odpowiedzialny za użycie tylko dobrego i trwałego materiału, odpowiadającego wymaganiom konstrukcyi.

§. 27.

Wysokość pokoi, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość pokoi wynosić winna przynajmniej 2·50 m., wysokość okna najmniej 1 m., szerokość najmniej 60 cm., wysokość drzwi wehodowych w pokojach najmniej 2 m., szerokość 1 m.

§. 28.

Podłoga parterowych pokoi.

Podłoga parterowych pokoi powinna w budynkach mieszkalnych leżeć przynajmniej 30 cm. ponad powierzchnią terenu budowlanego, a w budynkach mieszkalnych, położonych w miejscu wystawionem na wylew wód, winna sień i podłoga w parterze być najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy stan wody, a gdyby to niemożliwem było, najmniej 32 cm. nad stan wody, powtarzający się w krótszych odstępach czasu.

Do powyższego przepisu należy według możliwości stosować się także przy przebudowywaniu takich budynków.

§. 29.

Piwnice.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione. Nie wolno budować piwnic pod ulicą lub placem publicznym, ani urządzać leżących drzwi do piwnic.

Okna z piwnic ku ulicy lub placowi publicznemu należy tak urządzać, aby nie przeszkadzały komunikacji publicznej, nie zagrażały bezpieczeństwu publicznemu i nie szpeciły ulicy lub placu.

§. 30.

Zamieszkanie piwnic.

Urządzenie pomieszczeń w piwnicach jest wzbronione. Sklepione piwnice mogą tylko w takim razie być użyte na warsztaty, kuchnie i stajnie, jeżeli wysokość ich od podłogi do podniebienia w sklepieniu wynosi 2·50 m., a najwyższy punkt sklepienia góruje o 75 cm. nad poziomem. Do takich piwnic winno powietrze i światło mieć dostateczny przystęp za pomocą okien do otwierania.

§. 31.

Schody i klatka schodowa.

W domach piętrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacja do wszystkich mieszkań, na strych, do piwnicy, na podwórze i na ulicę. Schody mają być przynajmniej na jeden meter szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm., szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem. W domach piętrowych przynajmniej główne schody winne być ogniotrwałe.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie jednych lub kilku ogniotrwałych schodów ubocznych. Schody z góry i z dołu sklepione uważane będą za ogniotrwałe, chociażby miały stopnie drewniane.

Komórek pod schodami, ani też ognisk, otworów kominowych i t. p. w klatce schodowej urządzać nie wolno.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być żelazne, albo pobite żelazną blachą od strony strychu; drzwi te należy umieszczać w ogniotrwałej osadzie; drzwi leżące do podnoszenia są wzbronione.

§. 32.

Powała.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych winna być ogniotrwałe urządzona z cegły albo polepy glinianej 8 cm. grubej.

Podłogę w piętrowych budynkach mieszkalnych należy w każdym piętrze oddzielać warstwą suchego nasypu od niższej powały.

§. 33.

Pomieszkania na poddaszu.

Pomieszkań w obrębie poddasza czyli strychu urządzać nie wolno. Wyjątek stanowią odosobnione pokoje w domach, których dachy mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza, jednak tylko wtedy, jeżeli te domy są na mieszkanie dla jednej rodziny urządzone, od najbliższej granicy sąsiedniej najmniej 10 m. oddalone, a pokoje te murowanymi lub przynajmniej ryglowanymi i tynkowanymi ścianami oddzielone od strychu i sieni i odpowiadają wymogom sanitarnym.

§. 34.

Latarnie w dachu.

Latarnie czyli klatki okien w dachu do oświetlenia schodów z góry, winny być w budynkach murowanych całkowicie z cegły murowane i ogniotrwale zamknięte od poddasza.

Ramy i pręty przedziałowe u okien w takich latarniach należy sporządzać z żelaza.

§. 35.

Kominy.

Budowania domów mieszkalnych bez kominów zabrania się bezwarunkowo.

Kominy winne być murowane: ściany kominów najmniej 15 cm. grube, wnętrze komina gładko wytynkowane, a zewnętrzna część w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno. Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

§. 36.

Otwory kominów.

Otwór wewnętrzny kominów przełącznych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat, a otwór kominów wąskich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, średnica kominów wąskich ma wynosić najmniej 20 cm. Każdy komin ma wystawać po nad szczyt dachu, a to, jeżeli dach jest ogniotrwałym, najmniej 50 cm., a jeżeli nie jest ogniotrwałym, najmniej 1 m.

§. 37.

Kierunek kominów.

Wszystkie kominy, a szczególnie wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane. Większe pochylenie do poziomu jak 60 stopni jest zabronione. Jeżeli z konieczności zezwolono na takie wyjątkowe pochylenie kominów wąskich, należy w miejscach, gdzie kierunek komina się zmienia, urządzić otwory do czyszczenia i mur tak zabezpieczyć, ażeby nie uszkadzały go kule do czyszczenia kominów.

§. 38.

Kominy fabryczne.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuźliwy.

§. 39.

Kominy wąskie (cylindrowe).

Wąskie cylindrowe kominy winny poczynać się w piwnicy, a gdzie piwnic nie ma, w parterze.

Nad podłogą, gdzie te kominy się poczynają, również na strychu, winny być zaopatrzone 1.50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materiał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych drzwiczek, powinien być ogniochronnie osłonięty.

§. 40.

Płóć kominów.

W budynkach piętrowych nie powinien dym z ognisk należących do różnych piętér wchodzić do tego samego przewodu kominowego.

Jeżeli każde piętro ma swój własny przewód kominowy, przewód ten może się rozpoczynać na właściwem piętrze.

§. 41.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie przemysłowe i w ogóle piece dla celów przemysłowych, należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzoną.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materiału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka obite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 42.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzenie sklepień lub pował nad niemi. Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

§. 43.

Piece pokojowe.

Piece pokojowe, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie się wyrabia lub gromadzi materiał łatwo zapaleniu podlegający. Nie wolno także zastępywać kominów murowanych rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzania dymu nie mogą wychodzić na dziedziniec ani na ulicę.

§. 44.

Kuchnie.

Podłoga w kuchni winna być dokoła ogniska kamieniem lub cegłą wyłożona.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę murowaną lub blaszaną, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała poza krawędź kuchni.

Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach, angielskiemi zwanych, należy dla odprowadzania pary urządzać otwory wentelacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 45.

Stodoły, szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne budynki, przeznaczone na przechowywanie łatwo zapalnych materiałów, jeżeli są zbudowane z materiału nieogniotrwałego lub nieogniotrwale pokryte, muszą być

od budynku mieszkalnego, równie jak od kuchni, przestrzenią 10 m. oddzielone. Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub do kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne, względnie kuchnie od nich oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym. Izb mieszkalnych zaś ani kuchni do takich budynków dobudowywać nie wolno.

§. 46.

Suszarnie, piece do wypalania wapna lub cegły i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejskiego.

Kuźnie winne być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych.

§. 47.

Pokrywanie dachów.

Dachy na takich budynkach, które według przepisów §. 24. z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, winny być pokrywane łupkiem, dachówką, blachą lub innym materiałem ogniotrwałym.

W gminach, zamieszkałych przez ludność niezamożną, gdzie pokrywanie dachów ogniotrwałym materiałem spotkałoby się na razie z przeszkodami trudnemi do zwalczenia, może Rada gminna postanowić, iż dachy, nawet w takich budynkach, które z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, nieogniotrwałym materiałem pokrywane być mogą. Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową, i nie może obowiązywać na dłuższy przeciąg czasu, jak lat dziesięć od zatwierdzenia jej przez Radę powiatową. Po upływie tego czasu może jednak, w razie dalszego trwania stosunków, które spowodowały taką uchwałę, odnośne postanowienie być ponowionem nową uchwałą Rady gminnej, zatwierdzoną przez Radę powiatową.

§. 48.

Pokrywanie dachów słomą.

Słomą dachów pokrywać nie wolno. Tylko na przedmieściach zupełnie oddzielonych może Zwierzchność gminna zezwalać słomą pokrywać dachy, jeżeli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 12 m., albo jeżeli budynek, słomą pokryty być mający, oddzielonym jest szeregiem drzew od budynków bliżej położonych.

Przepis ten odnosi się także do pokrywania dachów trzcinaą lub szuwarem.

§. 49.

Mur ogniochronny.

W budynku murowanym, długości przynajmniej 25 m., przedzielać należy strych murem ogniochronnym.

Mur ogniochronny winien także oddzielać dachy budynków łączących się z sobą, lub oddzielonych przestrzenią nie przewyższającą 10 m.

Mur ogniochronny winien o 35 cm. sięgać nad dach. Przejścia umieszczone w ogniochronnym murze w obrębie strychu, należy opatrzyć żelaznemi, ogniotrwale osadzonemi drzwiami, któreby się same zamykały.

§. 50.

Wiązanie dachu.

Wiązanie dachu należy oddzielnie budować od powały strychowej i od muru ogniochronnego. Ani w powałę, ani też w mur, nie wolno wpuszczać żadnej drewnianej części konstrukcji dachu.

Przy zastosowaniu potrzebnych środków bezpieczeństwa można wówczas od tego przepisu odstąpić, jeżeli według §. 24 ustawy może być użytym do budowy domu materiał nieogniotrwały, lub tam, gdzie dozwolone są izby pod dachem (poddasze).

§. 51.

Rynwy.

Dachy budynków od ulic i placów publicznych mają być zaopatrzone w rynwy odpowiednich rozmiarów, z kruszcu lub innego nieprzemakalnego materiału. Rury spustowe winny być jak najbliżej muru urządzone i wedle możności wprost do kanału wprowadzone. Gdyby to połączone było z trudnościami, zasługującymi na uwzględnienie, należy wylot najwyżej 30 cm. nad chodnikiem umieścić.

§. 52.

Wychodki i zbiorniki kloaczne.

W każdym domu mieszkalnym mają być urządzone wychodki.

W domach piętrowych wychodki umieszczone być muszą w bezpośrednim połączeniu z budynkiem. W parterowych można urządzić je obok w bliskości budynku, tak jednak, ażeby nie były widoczne od ulicy lub placu publicznego. Wychodki należy budować według prawideł higienicznych i takiej objętości, ażeby na każde dwa mieszkania przynajmniej jedna komórka przypadła.

Zbiorniki dla nieczystości z wychodków winny mieć urządzony łatwy i trwały odpływ do jam kloacznych, kanałów lub przyrządów beczkowych, stosownie do systemu odpływu nieczystości w gminie zaprowadzonego.

Rada gminna wyda przepisy obowiązujące co do tego systemu.

Oddalenie zbiorników ma wynosić najmniej 2 m. od granicy sąsiedniej, a najmniej 8 m. od najbliższej studni. W częściach miastach gęsto zabudowanych zbiorniki te winny być murowane na cemencie z dnem nieprzepuszczalnym i zaopatrzone w odpowiednie nakrycie z otworem do czyszczenia.

Przy systemie kanałowym odpływu nieczystości obowiązany jest budujący urządzić w swojej realności kanały poboczne murowane i kryte, których wymiary wewnętrzne wynosić mają najmniej 60 cm. szerokości, a najmniej 80 cm. wysokości.

§. 53.

Odpływ nieczystości z budynków.

Nawet przy starych budynkach jest bezwarunkowo wzbronione odprowadzanie wszelkich nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne.

§. 54.

Balkony i ganki.

Przy budowie balkonów i ganków winna Zwierzchność gminna czuwać nad tem, by przez to nie ucierpiały ani komunikacya publiczna, ani regularność kierunku ulicy. Ganki w budynkach murowanych, służące za wyłączną komunikacyę do pomieszkań, muszą być ogniotrwałe urządzone.

§. 55.

Przedmioty sięgające na linię frontową ulicy.

Schody przed domami, kraty i poręcze, jakoteż inne tego rodzaju przedmioty nie powinny wystawać po za linię frontową ulicy.

Okna lub okiennice wychodzące na ulicę, a nieumieszczone w wysokości przynajmniej 2 do 3 m. nad chodnikiem, należy do otwierania na wewnątrz, lub tak urządzić, aby zupełnie

do muru przylegały, i nie sterczały na ulicę. Tak samo mają być urządzone drzwi od ulicy na zewnątrz otwierane.

§. 56.

Budynki przy ulicach i placach publicznych.

Przy głównych ulicach i placach publicznych wolno na froncie stawiać tylko budynki główne. Inne budynki, służące na gospodarcze lub podobne cele, jako to: stajnie, wozownie i t. d. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki takie tylko przy froncie ulicy postawionymi być mogły, a względy publiczne nie przemawiały przeciw temu, można na to wyjątkowo pozwolić. W takim wypadku jednak budynki te winny posiadać odpowiednią fasadę.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej. W przeciwnym razie odległość ich powinna wynosić najmniej 6 m., a fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

§. 57.

Domy parterowe przy głównych ulicach.

Rada gminna może oznaczyć okręg gminy, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno. W takim razie może Rada gminna wyjątkowo dozwolić budowy domu parterowego w tym okręgu, jednak tylko pod warunkiem wyprowadzenia murów w takiej grubości, ażeby w danym razie wybudowanie piętra było możliwem. Przepis ten nie odnosi się jednak do domów w ogrodzie położonych.

§. 58.

Cofnięcie budynków głównych od frontu.

Budynki główne przy ulicach głównych (§. 57.) należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej tych ulic.

Jeżeli przed takimi budynkami ma być urządzonym ogród lub zajazd, cofnięcie od frontu może być dozwolone pod następującymi warunkami:

- a) budynek cofnięty tak winien być budowany, jak to przepisano dla domów frontowych;
- b) odstęp budynku od ulicy nie może wynosić mniej jak 3 m., a placu tego nie wolno użyć na budynki podrzędne, magazyny, składy, lub w inny sposób szpecący;
- c) budynek należy od ulicy odgraniczyć sztachtami.

§. 59.

Chodniki.

Jeżeli w części miasta lub miasteczka, w której staje budynek, są urządzone chodniki, budujący jest obowiązany urządzić chodnik przed domem swoim. Późniejsze jednak utrzymanie chodnika w dobrym stanie należy do gminy.

Chodnik ma być ułożonym z takiego materiału, jaki Rada gminna dla danej ulicy lub części miasta oznaczy.

§. 60.

Grunta niezabudowane.

Przy ulicach i placach głównych winny być wszystkie grunta niezabudowane parkanem lub w inny stosowny sposób zamknięte.

Zwierzchność gminna może rozporządzić, ażeby niezabudowane grunta także przy innych ulicach i placach zostały oparkowane i ogrodzone.

§. 61.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzenia ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Odległość ogrodzeń od dróg krajowych, powiatowych i gminnych ma wynosić najmniej 30 centymetrów.

Na odgrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na odgrodzeniach takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, peżu, odpadków łądyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 62.

Fasady domów.

Fasady domów frontowych winny być ile możności zgodne z zasadami dobrego smaku. Wzbronionem jest używanie takich kolorów, które jaskrawością szpecą widok lub rażą oczy.

§. 63.

Studnie.

Gdzie miejscowe stosunki tego wymagają, a nie zachodzą nadzwyczajne trudności, budujący jest obowiązany urządzić na gruncie budowlanym studnię, jeżeli można ją urządzić w odległości od jam kloacnych, kanałów i gnojowisk przepisanych w §. 52.

§. 64.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku słomą, trzcina lub szuwarem pokryć się mającego, cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

§. 65.

Plantacye.

Zwierzchność gminna jest obowiązana pielegnować starannie istniejące plantacye i urządzać ile możności nowe na pustych placach należących do gminy.

Gdzie na to stosunki miejscowe zezwalają, obowiązana jest Zwierzchność gminna sadzić i utrzymywać drzewa na placach publicznych budynkami otoczonych i przy ulicach obok chodników.

Rozdział III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 66.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi odbyć się na miejscu komisyjne zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Komisyja badająca stan budynku składa się z naczelnika gminy lub jego zastępcy i znawcy technicznego. Komisyja zbada czy budowa wykonana zgodna jest z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego. Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna odnośną prośbę budującego.

§. 67.

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiosnie zamieszkanym. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony,

a w następnej wiosnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddanym. Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończonemi, może Zwierzchność gminna dać pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, jeżeli zachodzą warunki określone w ostatnim ustępie § 66.

§. 68.

Taksy za oględziny.

Oględziny nowo wybudowanych domów odbywa Zwierzchność gminna bezpłatnie. Tylko dla znawców nie będących urzędnikami gminnymi uiszczyć ma budujący do rąk Zwierzchności gminnej taksę, której wysokość ustanowi Rada gminna.

§. 69.

Oczyszczenie placu budowy.

Właściciel budynku jest obowiązany własnym kosztem po wykonaniu budowy usunąć gruz, ziemię wykopaną i wszystkie inne przedmioty tamujące komunikacye, albo zanieczyszczające ulicę lub plac publiczny, zasypać doły, chodnik lub bruk nadwerężony naprawić, słowem przywrócić do pierwotnego stanu przyległy plac lub ulicę.

§. 70.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązany utrzymać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, lub zdrowiu mieszkańców, albo szpeciść ulicę lub plac publiczny.

§ 71.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 82.) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

§. 72.

Naprawa dachów.

W tych częściach obszaru miejskiego, w których w przyszłości tylko domy z dachem ogniotrwałym mogą być budowane (§. 47.), łatanie istniejących dachów gontowych tylko w takich wypadkach jest dozwolone, jeżeli wiązanie stolca jest zdrowe, a pokrycie w tak dobrym stanie zachowane, że wystarczy jednorazowe wyłatanie w granicach czwartej części dachu na każdej połaci.

Przed rozpoczęciem łatania dachu należy uzyskać pozwolenie Zwierzchności gminnej.

Rozdział IV.

Władze wykonawcze.

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

- a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu,
- b) zachowano linię regulacyjną i poziom,
- c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy,

d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21. i

e) tylko dobrego i trwałego materiału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod a), b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod e) zarządzić uprzątnienie z placu budowy materiału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

- a) rozstrzyga rekursy wniesione od rozporządzeń Zwierzchności gminnej;
- b) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznym uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;
- c) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;
- d) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18);
- e) zatwierdza plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19);
- f) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materiał ogniotrwały do budowy użyty być może (§. 24);
- g) postanawia z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Radę powiatową, że w następującym przeciągu lat 10 prywatne budynki parterowe i prywatne budynki piętrowe, nieprzypierające bezpośrednio do ulicy lub placu publicznego, na całym obszarze gminy mogą być stawiane z materiału nieogniotrwałego (§. 24);
- h) uchwała w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materiałem (§. 47);
- i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacji (§. 52);
- k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57);
- l) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68).

Rekurs w sprawach budowniczych wniesiony do Rady gminnej, winna gmina załatwić merytorycznie najdalej do czterech tygodni od dnia podania. Po upływie tego czasu i po bezskutecznym upływie terminu, naznaczonego Radzie gminnej przez Wydział powiatowy do rozstrzygnięcia rekursu, ma Zwierzchność gminna przedłożyć akta Wydziałowi powiatowemu, który wyda orzeczenie tak, jak gdyby po przystąpieniu Rady gminnej do orzeczenia Zwierzchności do niego rekurs został wniesiony.

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod b), c), d), e), f), i), k) określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Do rekursu od uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a) wymienionych służy termin dni 14 od doręczenia tej uchwały; ten rekurs również wnosić należy przez Zwierzchność gminną.

§. 75.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy załatwia rekursy przeciw uchwałam Rady gminnej.

§. 76.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancja rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od doręczenia orzeczenia.

§. 77.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866. Nr. 19. Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

§. 78.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe sądy.

§. 79.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma assessorami. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 5 do 100 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej aresztem od 24 godzin do 20 dni.

§. 80.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym, wydanym w myśl §. 79., mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 81.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, winna Zwierzchność gminna, niezależnie od natychmiastowego wstrzymania budowy (§. 73) wydać orzeczenie, czyli i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną, lub zupełnie zniesioną.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego może nastąpić ukaranie winnego, w myśli §§. 78. i 79.

§. 82.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynków pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Rozdział VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 83.

Zasadnicze postanowienie.

Obszary dworskie w tych miejscowościach, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom niniejszej ustawy.

§. 84.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą w obrębie zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

Co do karczem i szynkowni, w których stósownie do postanowienia §. 7, ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Maja 1866. Nr. 20 Dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem lub szynkowni tego rodzaju, należy również wykonanie przepisów niniejszej ustawy w całej pełni do Zwierzchności, względnie do Rady gminnej.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, lub już istniejący, mniej aniżeli o 30 m. oddalonym jest od zabudowanego terytorium gminy, a Zwierzchność gminy mniema, że budynek ten stawianym jest lub istnieje wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który powołanym jest na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby do niego rekurs w tej sprawie wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancyi wydanemu.

§. 85.

Przełożony obszaru dworskiego.

Na tych częściach obszaru dworskiego, które nie należą do zakresu działania gminy według §. 84 wypełnia przełożony obszaru dworskiego zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej z wyjątkiem władzy karania w §. 79 określonej, która przesługiwać ma e. k. Starostwu.

JE. Marszałek otwiera rozprawę ogólną nad powyższym projektem usawy.

Przemawia p. Abrahamowicz i zapowiada postawienie poprawek do poszczególnych paragrafów przy dyskusyi szczegółowej.

JE. Marszałek oznajmia iż p. p. Jan Gnoiński i Wł. Koziembrodzki zgłosili również poprawki do pojedynczych paragrafów przy rozprawie szczegółowej.

Przemawia p. Merunowicz i zapowiada poprawki.

Po zamknięciu rozprawy ogólnej przemawia sprawozdawca.

Pod względem formalnym przemawia p. Wł. Wolański i wnosi głosowanie *en bloc* nad temi paragrafami co do których nie zgłoszono poprawek.

Po objawieniu JE. Marszałka przemawia p. Wł. Wolański powtórnie.

JE. Marszałek otwiera rozprawę szczegółową nad projektem ustawy.

Sprawozdawca czyta:

Rozdział I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu w ogóle.

Do budowy nowego lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Temu obowiązkowi nie podlegają budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych (§§. 16 i 17).

Izba w głosowaniu uchwała §. 1. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 2.

Roboty szczegółowe wymagające konsensu.

W szczególności wymagają konsensu w §. 1. przepisanej następujące roboty:

a) dobudowania nowej części do istniejącego budynku, lub dobudowanie nowej części nad nim (nadbudowanie);

b) budowa studni i piwnic;

c) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

d) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

e) przeistoczenie pomieszczeń na sklepy, szopy, warsztaty, budynki gospodarskie lub łązienki i odwrotnie;

f) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania;

g) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;

h) zmiana frontu od ulicy;

i) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim i urządzenie wystawy sklepowej;

k) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

l) zmiana powały, belków, wiązań, sklepień i t. p.;

m) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym, oraz ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł itp.) nad gzymsami okapowymi;

n) wszelkie roboty połączone z wykopami ziemnymi;

o) odgraniczenie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

Przemawia P. Uderski i wnosi do §. 2. następujący dodatek jako ustęp p):

„§. 2. lit. p) Wszelkie roboty objęte §. 3. i 4. niniejszej ustawy w tych realnościach lub w tych częściach realności, które mają uleść zmianie na podstawie planu regulacyjnego, uchwalonego przez Radę gminną na mocy §. 74. lit. b) niniejszej ustawy“.

Po przemówieniu sprawozdawcy, który sprzeciwia się tej poprawce, Izba w głosowaniu uchwała §. 2. zgodnie z wnioskiem komisji i odrzuca dodatek p. Uderskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 3.

Pomniejsze zmiany.

Pomniejsze zmiany w istniejącym budynku, które nie należą do rzędu robót w §. 2. wymienionych, nie wpływają na trwałość budynku, jego bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, wreszcie nie dotyczą praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna, którą strona interesowana o tem naprzód ustnie lub pisemnie uwiadomić winna, do trzech dni po uwiadomieniu nie oznajmi, że potrzebnym jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej, uznającemu potrzebę konsensu, rekurs nie ma miejsca.

Przemawia p. Jan Gnoiński i wnosi opuszczenie ustępu drugiego §. 3.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia sprawozdawca.

Po objaśnieniu Marszałka co do sposobu głosowania, Izba uchwała ustęp 1. §. 3. zgodnie z wnioskiem komisji.

W głosowaniu nad ustępem 2. §. 3. Izba 40 głosami przeciw 36, uchwała ustęp 2. §. 3. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 4.

Utrzymywanie budynków w dobrym stanie.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej (§. 3.) mogą być tylko takie roboty wykonane, które mają na celu utrzymanie budynku w dobrym stanie, a w szczególności: zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa kominów bez zmiany konstrukcji jego wewnętrznej lub zewnętrznej, wreszcie przestawianie pieców i ognisk na dotychczasowym miejscu.

Izba uchwała §. 4. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 5.

Linia regulacyjna i poziom.

Jeżeli nowy budynek ma stanąć przy ulicy lub placu publicznym, budujący jest obowiązany wyjednać sobie u Zwierzchności gminnej przed wniesieniem podania o konsens, albo równocześnie z tem podaniem, oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu.

W tym celu załączyć należy do podania plan sytuacyjny i niwelacyjny w dwóch egzemplarzach.

Na planie sytuacyjnym mają być dokładnie oznaczone granice ulicy lub placu publicznego i granice sąsiednich realności.

Zwierzchność gminna zarządzi w skutek takiego podania oględziny w obecności zawezwanych sąsiadów, którym służy prawo wnoszenia zarzutów do protokołu. Na podstawie takiego dochodzenia oznaczy Zwierzchność gminna w ciągu dni ośmiu linię regulacyjną i poziom zamierzonej budowy.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi następującą poprawkę dostatecznie popartą:

§. 5. Zamiast ustępu 2. i 3.:

„W tym celu należy wnieść podanie do Zwierzchności gminnej o zarządzenie oględzin na miejscu“.

Ustęp czwarty zostaje.

Przemawia p. Uderski i wnosi następującą poprawkę:

§. 5.

Projekt każdej budowy §. 2. objętej ma być zastosowany co do linii regulacyjnej i co do poziomu do ogólnego planu regulacyjnego, uchwalonego przez Radę gminną w myśl §. 74. lit. b).

Jeśliby takiego planu nie było, linia regulacyjna i poziom wykonać się mającej budowy mają być ustanowione po komisyjnym zbadaniu planów w myśl §. 8. niniejszej ustawy.

Izba nie popiera poprawki p. Uderskiego.

Przemawia sprawozdawca.

J. E. Marszałek oświadcza, iż w obec postawionych poprawek podda pod głosowanie Izby każdy ustęp z osobna.

Izba w głosowaniu uchwała ustęp I. §. 5. zgodnie z wnioskiem komisji.

Następnie poddaje J. E. Marszałek pod głosowanie poprawkę p. J. Gnoińskiego.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. J. Gnoińskiego i uchwała następnie ustęp 4. (ostatni) §. 5. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 6.

Wywłaszczenie.

Jeżeli wskutek oznaczenia linii regulacyjnej okaże się potrzeba cofnięcia budowy poza dotychczasową linię frontową, albo wysunięcia jej naprzód, wówczas, w pierwszym przypadku właściciel gruntu budowlanego obowiązany jest odstąpić za wynagrodzeniem gminie na własność część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, w drugim przypadku zaś tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, pokąd nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien. Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365 ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie przysła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W razie zajęcia obcego gruntu pod budowę, konsens budującemu tylko wówczas udzielonym być może, jeżeli budujący wykaże, że otrzymał zezwolenie właściciela tego gruntu, albo że dał zabezpieczenie dostateczne wypłaty wynagrodzenia, które sąd oznaczy. Co do kwestyi, jak należy oznaczyć linię regulacyjną, i jaką przestrzeń odstąpić lub zająć pod budowę, wykluczona jest droga sądowa.

Przemawia p. Uderski i stawia poprawkę, której Izba jednak nie popiera.

Następnie uchwała Izba §. 6. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 7.

Plan budowy.

Plan budowy, na którym winni podpisać się jego autor i budujący, ma być sporządzony w dwu egzemplarzach i ma obejmować:

a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu, zabudować się mającego przyszłego budynku, starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, dziedziców i ogrodów, sąsiednich realności z wymiennieniem ich właścicieli i oznaczeniem liczb konskrypcyjnych lub katastralnych, oraz wykazujący kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego, z oznaczeniem ich szerokości i linii frontowych;

b) jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, plan niwelacyjny, wykazujący przekrój podłużny i poprzeczny przez środek ulicy lub placu, z dokładnem oznaczeniem liczbami wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy; w innych wypadkach wystarczy oznaczenie poziomu gruntu budowlanego i wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy;

c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny, fasadę budynku, tudzież, jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, oznaczenie wysokości domów sąsiednich.

Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreszcie ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykle konstrukcyje, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winne być rysowane według miary metrycznej; a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1:500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych przestrzeniach według skali 1:250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości;

b) plany poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1:100 albo 10 cm.=10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1:10, 1:20, 1:50.

Jeżeli chodzi o budowę zwykłego włościańskiego lub małomieszczańskiego domu mieszkalnego, albo też o zwykłe budynki gospodarskie w tych częściach gminy, gdzie według § 24. wolno jest stawiać budynki z drzewa lub pruskiego muru, wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków.

Zwierzchność gminna osądzi, czyli plan przedłożony jest wystarczający, czyli też ma być zwrócony do uzupełnienia.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi do ustępu I. §. 7. następną dostatecznie popartą poprawkę:

§. 7.

Do każdego podania o konsens ma być dołączony plan budowy w dwóch egzemplarzach, podpisany przez jego autora, i przez właściciela budowy.

Plan ten ma obejmować:

III. dalej bez zmiany, wyjąwszy połączenia ostatnich dwóch ustępów w jeden.

Przemawia p. Uderski.

Przemawia sprawozdawca i przyjmuje poprawkę p. Gnoińskiego z pewną modyfikacją, na którą wnioskodawca się zgadza.

Izba w głosowaniu uchwała §. 7. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. J. Gnoińskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 8.

Komisyjne zbadanie planów.

W przeciągu dni ośmiu po wniesieniu podania o konsens, odpowiadającego wszelkim wymaganiom niniejszej ustawy, Zwierzchność gminna zarządzi zbadanie planów przez organa swoje techniczne i administracyjne w obecności budującego lub pełnomocnika jego, sąsiadów i fachowego kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został.

W braku własnego organu technicznego powoła Zwierzchność gminna do komisyjnego badania planów znawcę nieinteresowanego w tej sprawie. Koszta, jakieby z tem powołaniem znawcy połączone były, ponosi podający o konsens. Naczelnik gminy oznacza termin komisyjnego zbadania planów, wzywa do udziału osoby wyżej wskazane i deleguje do tego innego członka Zwierzchności gminnej, gdyby sam nie mógł kierować czynnością.

Izba w głosowaniu uchwała §. 8. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy:

Sprawozdawca czyta:

§. 9.

Postępowanie przy badaniu planów.

Komisja mająca zbadać plan budowy, spisze ze swej czynności protokół.

Czynność rozpoczyna się od technicznego zbadania planu i wysłuchania zachodzących wątpliwości.

Następnie przystępuje komisja do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie.

W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów, wezwie komisya zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody a podniesione zarzuty i wynik rokowań zapisze do protokołu.

Protokół ten, podpisany przez wszystkich uczestników komisji, lub zawierający wymienienie nie podpisane przez członków komisji, którzy z uczestniczących w komisji i z jakiego powodu odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu 10 dni po odbyciu komisji wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę, lub odmawiające pozwolenia.

Względy bezpieczeństwa ogniowego, względy sanitarne i inne publiczne, są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone, winne być w orzeczeniu dokładnie wskazane i ile możności w planach oznaczone. Jeden egzemplarz planu w każdym razie zwrócić uależy podającemu, a drugi zachować w aktach.

W wypadkach w §. 3. wymienionych, winne załatwienie nastąpić w ciągu trzech dni.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę do ustępu piątego §. 9.:

§. 9. po ustępie piątym dodać:

„Orzeczeniem tem ma być dokładnie oznaczone:

- a) miejsce budowy;
- b) rodzaj budynku;
- c) materiał z którego ściany i dach mają być stawiane;
- d) długość szerokość i wysokość budynku w miarze metrycznej;
- e) ilość i wymiar okien i drzwi;
- f) ilość i rodzaj ognisk;

Dalej bez zmiany.

Przemawia sprawozdawca i przyjmuje dodatek p. Gnoińskiego jako ustęp szósty §. 9.

Wnioskodawca zgadza się na to.

Izba w głosowaniu uchwala §. 9. zgodnie z wnioskiem komisji i dodatkiem p. J. Gnoińskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 10.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, i takowe przy komisijnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W uchwale konsensu na budowę udzielającej, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cywil.). O innych zarzutach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

§. 11.

Zawiadomienie o konsensie.

Zwierzchność gminna zawiadomi pisemnie budującego i te strony interesowane, które w terminie właściwym poczyniły zarzuty o załatwieniu podania o konsens (§§. 9, 10), a dowód doręczenia tych pisemnych zawiadomień przechowa w aktach.

§. 12.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być rozpoczętą dopiero wtedy, gdy konsens dany stał się prawomocnym. Prawomocnym staje się konsens, gdy do 14 dni po jego doręczeniu nie wniesiono żadnego rekursu.

§. 13.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczętą w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg dwóch lat budowy, rozpoczętej przed upływem powyższego terminu, należy naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonym dalszym prowadzeniu budowy i oczekiwać jej rostrzygnięcia, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizji planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu przeprowadzać należy podług postanowień §§. 8, 9, 10 i 11.

§. 14.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 10., 11., 12., 13. i 14., zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 15.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry, a od drogi gminnej 2 metry. Wyjątek stanowią w tej mierze ulice i place, mające ustalone linie regulacyjne.

O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajowych względnie powiatowych, należy co najmniej na trzy dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnie wniosku swojego.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §§. 8 i 9, zawezwać także przedsiębiorcę górniczego względnie naftowego. Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w nie większem oddaleniu jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę:

§. 15. ustęp 2. ma brzmieć:

„Odległość budynku od drogi publicznej (krajowej, powiatowej, dojazdowej lub gminnej) wynosić ma trzy metry“.

Przemawia p. Wincenty Gnoiński i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę:

Do §. 15.:

„trzy metry od zewnętrznego kraju rowu drogowego, a od drogi etc.“

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi dalszą dostatecznie popartą poprawkę;

„§. 15. ustęp trzeci: 8 dni“.

Przemawia p. Pilat i proponuje modyfikacją poprawki p. J. Gnoińskiego, na którą wnioskodawca się zgadza.

Przemawia p. Uderski i przystępuje do wniosku p. Winc. Gnoińskiego.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu uchwała ustęp I. §. 15. zgodnie z wnioskiem komisji.

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. W. Gnoińskiego.

Izba odrzuca ten wniosek i odrzuca również poprawkę p. J. Gnoińskiego a uchwała ustęp drugi zgodnie z wnioskiem komisji.

Następnie odrzuca Izba dalszą poprawkę p. J. Gnoińskiego do ustępu trzeciego i uchwała ustępy 3. i 4. §. 15. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 16.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ust. o budowie kolei żelaznych z dn. 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach budynków, obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsięwzięcia czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei, powołaniem jest stosownie do ustawy z d. 26. Grudnia 1882. Nr. 3. Dz. u. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 17.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne, przedsięwziętych przez państwo, kraj lub powiat, powołaniem jest do przeprowadzenia komisji (§. 8.) tudzież do przesłuchania sąsiadów i innych osób interesowanych, c. k. Starostwo, które co do linii regulacyjnej i poziomu przesłucha Zwierzchność gminną.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub jeżeli wniesione w toku rozprawy usuniętymi zostały, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego, postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 10. ustawy.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 16. i 17. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 18.

Zabudowanie znaczniejszego obszaru.

Jeżeli na budowę ma być użytą część obszaru znaczniejszego, do zabudowania przeznaczonego, właściciel tego obszaru jest obowiązany najpierw postarać się o zatwierdzenie podziału

obszaru tego na parcele budowlane. W tym celu winien przedłożyć Zwierzchności gminnej w dwóch egzemplarzach plan podziału na parcele z oznaczeniem wymiaru całego obszaru i poszczególnych parceli, niemniej plan sytuacyjny i niwelacyjny. Zwierzchność gminna zarządzi oględziny, a spisany protokół przedłoży Radzie gminnej, która projektowany podział zatwierdzi bezwarunkowo lub pod pewnemi zastrzeżeniami.

Przy zatwierdzaniu planów takiego podziału powinny być uwzględnione potrzeby komunikacji publicznej, bezpieczeństwo przyszłych budynków na wypadek pożaru i ich warunki sanitarne.

Jeżeli celem stosownego podziału gruntu na parcele budowlane nastąpić ma na żądanie właściciela sprostowanie lub rozszerzenie przylegającej albo utworzenie nowej ulicy, grunt ten przeryniającej, właściciel obowiązany jest bezpłatnie odstąpić gminie przestrzeń gruntu na to potrzebną, jednak nie w większej szerokości jak metrów dwudziestu.

Gdyby zaś ze względów publicznych uznana została potrzeba utworzenia nowej ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem. Wysokość wynagrodzenia będzie sądownie oznaczoną, jeżeli strony o nią nie zgodzą się.

Przemawia p. Abrahamowicz i wnosi dostatecznie poparty opuszczenie słów w ustępie 3cim §. 18. ostatnim wierszu od wyrazu j e d n a k do d w u d z i e s t u.

Przemawia sprawozdawca.

Po objaśnieniu Marszałka p. Abrahamowicza który chciał przemawiać, Izba w głosowaniu uchwala §. 18. zgodnie z wnioskiem komisji a odrzuca poprawkę p. Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta:

§. 19.

Odbudowanie zniszczonych części miasta lub miasteczka.

W razie zniszczenia całej części obszaru miejskiego przez pożar, wylew lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna przed odbudowaniem domów zniszczonych sporządzić plan regulacyjny tej części.

W tym celu Zwierzchność gminna zarządzi oględziny części mającej być odbudowaną. W skład komisji wchodzi naczelnik gminy lub jego zastępca z asesorami i znawcami. Strony interesowane winne otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzi Zwierzchność gminna plan regulacyjny i przedłoży go Radzie gminnej do zatwierdzenia.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący wniosek w miejsce §. 19.

§. 19.

Odbudowanie zniszczonych części miasta lub miasteczka.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisjonalne oględziny przestrzeni zniszczonej.

W skład komisji wchodzi delegat Wydziału powiatowego, naczelnik gminy lub jego zastępca tudzież powołani przez Wydział powiatowy rzeczoznawcy.

Strony interesowane winne otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzony zostanie plan regulacyjny, który przedłożony zostanie Radzie gminnej do uchwalenia, a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia.

Dopiero na podstawie uchwalonego a zatwierdzonego planu regulacyjnego, mogą być dawane konsensy do budowy na zniszczonej przestrzeni.

Izba popiera wniosek p. Abrahamowicza.

Przemawia p. Chamiec, p. Abrahamowicz, p. J. Gnoiński i wnosi poprawkę do wniosku p. Abrahamowicza treści następującej :

§. 19. W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części przez pożar, wylew lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej. W skład komisji wchodzi delegat Wydz. powiat., naczelnik gminy lub jego zastępca wraz z assessorami, wreszcie przyzwani przez Wydział pow. znawcy.

Strony interesowane winny otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzi komisja plan regulacyjny i przedłoży go do uchwalenia Radzie gminnej, która do 6 tygodni uchwałą powzięć i Wydziałowi pow. do zatwierdzenia przedłoży ma.

Jeżeli Rada gm. w przepisany terminie uchwały nie poweźmie, albo poweźmie uchwałą odmowną, Wydział powiatowy zażąda przedłożenia sobie projektu regulacyjnego i przedłoży go do decyzji Rady powiatowej.

Dopiero na podstawie uchwalonego zatwierdzonego planu regulacyjnego mają być dawane konsensy do budowy na zniszczonej przestrzeni.

Przemawia p. Merunowicz i stawia wniosek formalny iżby cały §. 19. wraz z poprawkami odesłać do komisji celem bliższego zastanowienia.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu odrzuca wniosek odraczający p. Merunowicza.

Następnie uchwała Izba wniosek p. Abrahamowicza w miejsce §. 19. wniosku komisji.

Pod względem formalnym przemawiają p. p. Abrahamowicz i St. Badeni.

Marszałek poddaje pod głosowanie poprawkę p. J. Gnoińskiego.

Izba odrzuca tę poprawkę.

Sprawozdawca czyta :

§. 20.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzaniu tego planu regulacyjnego przestrzegać należy głównie:

- a) aby w części, mającej być odbudowaną, usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości grozić mogło ponowieniem klęski,
- b) aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym,
- c) aby ścieki, kanały i w ogóle środki odprowadzania nieczystości zostały w system ujęte,
- d) aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

Izba w głosowaniu uchwała §. 20. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

Rozdział II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 21.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionemi. Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonywania wszelkich budowli parterowych, o pojedynczych konstrukcyach bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenu) wolno używać osób, posiadających dla wykonywania

przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategorii. Wreszcie o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może władza udzielająca konsensu przy budowlach nieznacznych (chaty, budynki włościańskie) nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadomić ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Kierownik budowy jest zarówno jak budujący odpowiedzialnym za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonych planów, i w ogóle za wszelkie uchybienie przepisom tej ustawy. Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży wina.

Odstąpienie od zatwierdzonych planów jest tylko w takich wypadkach dozwolone, w których według §. 3. wystarcza uwiadomienie Zwierzchności gminnej. Każde odstąpienie od zatwierzonego planu winno być jednak podane do wiadomości Zwierzchności gminnej.

Przemawia p. Merunowicz i stawia wniosek którego Izba jednak nie popiera.

P. Abrahamowicz zrzeka się głosu.

Następnie uchwała Izba §. 21. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 22.

Skład materiałów budowlanych.

Bez pozwolenia Zwierzchności gminnej nie wolno składać na ulicy lub placu publicznym ani rumowiska, ani materiału budowlanego.

Udzielając takie pozwolenie, może Zwierzchność ustanowić opłatę stosowną, która wpływać ma do kasy gminnej na rzecz utrzymania ulic i placów w stanie odpowiednim.

Pozwolenie na zajęcie kawałka ulicy lub placu nie powinno atoli żadną miarą powodować ujemę dotkliwą dla komunikacji publicznej.

§. 23.

Środki utrzymania porządku.

Miejsce budowy przy ulicach i placach publicznych należy na czas trwania jej oddzielić od nich parkanem lub w inny stosowny sposób. Dla podania możności zarządzenia środków ostrożności potrzebnych do utrzymania porządku przy budowie, obowiązany jest budujący uwiadomić Zwierzchność gminną o rozpoczęciu budowy na dni trzy przed przystąpieniem do niej.

Przy budowlach i naprawie ścian przypierających do ulic i placów publicznych, winien budujący ustawić przepisane znaki ostrzeżenia, a nadto w przypadkach, w których nieuniknionem staje się chwilowe chociażby częściowe przerwanie komunikacji publicznej, dać baryerę, w nocy zaś oświetlić miejsce budowy latarnią.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 22. i 23. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 24.

Materyał do budowy.

W ogóle do budowy używać wolno tylko materiału ogniotrwałego.

Wyjątkowo na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie domy oddzielone są od siebie dziedzińcami, pustymi placami lub drzewami, wolno używać do budowy pruskiego muru lub drzewa.

W gminach, w których zachodzą pomienione stosunki, Rada gminna oznaczy część obszaru miejskiego, w których domy tylko z materiału ogniotrwałego stawiane być mogą.

W gminach położonych w okolicy, w której trudno o kamień i cegłę lub inny materiał ogniotrwały do budowy domów, lub też zamieszkałych przez ludność niezamożną, może Rada

gminna postanowić, że w całym obszarze miejskim stawiane być mogą budowy z pruskiego muru lub drzewa.

Jednak nawet w tych miejscowościach budynki przeznaczone na cele publiczne, tudzież budynki piętrowe bezpośrednio położone przy ulicach lub placach publicznych, wreszcie budynki parterowe, więcej jak dwadzieścia metrów długości mające, a bezpośrednio leżące przy ulicy lub placu publicznym, bezwarunkowo stawiane być winne z materiału ogniotrwałego. Inne budynki zaś położone przy rynku głównym, lub innym placu głównym, jakoteż przy innych ulicach i placach publicznych, które Rada gminna oznaczy, winny być stawiane przynajmniej na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości. Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową i nie może obowiązywać przez dłuższy przeciąg czasu jak lat dziesięć od zatwierdzenia jej przez Radę powiatową. Po upływie tego czasu może jednak, w razie dalszego trwania stosunków, które spowodowały taką uchwałę, odnośne postanowienie być ponowionem nową uchwałą Rady gminnej, zatwierdzoną przez Radę powiatową.

W miejscach kąpielowych budynki przeznaczone na mieszkania dla gości kąpielowych, chociażby piętrowe, mogą być budowane z drzewa lub muru pruskiego.

W budynkach z pruskiego muru lub drewnianych, ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winne być w przestrzeni przynajmniej metra od komina, a dwu metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł lub kamieni.

Przemawia p. Abrahamowicz.

Podczas przemawiania p. Abrahamowicza przewodnictwo obejmuje zastępca Marszałka krajowego.

P. Abrahamowicz stawia następujący dostatecznie poparty wniosek w miejsce §. 24.

§. 24.

Materiał do budowy.

W regule ma być użyty do budowy materiał ogniotrwały.

Wyjątek od tego postanowienia stanowią:

- a) budowie parterowe na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie zabudowania nie łączą się bezpośrednio, lecz są oddzielone od siebie, dziedzińcami, ogrodami lub wolnymi placami,
- b) wszelkie budynki w miejscach kąpielowych lub klimatyczno-kuracyjnych przeznaczone stale na mieszkania dla gości.

Rada gminna obowiązana jest w ciągu roku licząc od dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, oznaczyć część obszaru, w którym domy lub inne zabudowania tylko z materiału ogniotrwałego stawiane być mogą.

W gminach, w których materiał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność zamieszkała ubogą, może Rada gminna postanowić, iż z wyjątkiem domów piętrowych (które jedynie z materiału ogniotrwałego wznoszone być mają) wszystkie inne budowy na całym obszarze miejskim z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą.

Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej, zatwierdzenia przez Radę powiatową i nie może obowiązywać na dłuższy przeciąg czasu, jak lat dziesięć, licząc od dnia zatwierdzenia jej przez Radę powiatową.

Powyższe postanowienie może być jednak ponawiane w razie nie zaszłej zmiany w stosunkach które je pierwotnie spowodowały.

Przemawia sprawozdawca.

Podczas przemawiania sprawozdawcy, JE. Marszałek odbiera przewodnictwo napewrót.

Przystąpiono do głosowania.

JE. Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Abrahamowicza w miejsce §. 24.

Izba w głosowaniu uchwała §. 24. zgodnie z wnioskiem p. Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta :

§. 25.

Grubość murów.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy. Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uleść zmianie. Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych niepiętrowych i jednopiętrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej pięter, dwa piętra najwyżej położone, winne mieć grubość murów takich samych rozmiarów, to jest: najmniej 45 względnie 30 cm., w każdych zaś następujących dwóch niżej położonych piętrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winne być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący wniosek w miejsce §. 25.

§. 25.

M u r y.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy.

Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uleść zmianie.

Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jednopiętrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co najmniej 45 cm. a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych mających więcej pięter, dwa piętra najwyżej położone, winny mieć grubość murów takich samych rozmiarów, tj. najmniej 45 cm. względnie 30 cm. w każdych zaś następujących dwóch niżej położonych piętrach, grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Budynki z materiału nieogniotrwałego wznoszone, a położone przy rynku lub placu głównym, tudzież innych ulicach i placach publicznych, które Rada gminna oznaczy, winny być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości.

Mury fundamentów mają być o 15. cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów nie wyprawionych w stanie surowym.

Izba popiera tę poprawkę.

Przemawia p. Uderski i stawia następującą poprawkę dostatecznie popartą.

§. 25.

Grubość murów.

Ustęp 2. Przy budynkach mających więcej pięter, piętro najwyżej położone winno mieć grubość murów zewnętrznych najmniej 45 cm., każde zaś, następujące niższe piętro ma mieć mury o 0.15 grubsze.

Przemawia sprawozdawca i zgadza się z wnioskiem p. Abrahamowicza.

JE. Marszałek poddaje pod głosowanie poprawkę p. Uderskiego.

Izba w głosowaniu odrzuca poprawkę p. Uderskiego i uchwała wniosek p. Abrahamowicza jako §. 25.

Sprawozdawca czyta :

§. 26.

Odpowiedzialność za gatunek materiału budowlanego.

Kierownik budowy jest odpowiedzialny za użycie tylko dobrego i trwałego materiału, odpowiadającego wymaganiom konstrukcyi.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący wniosek w miejsce §. 26.

§. 26.

Odpowiedzialność za gatunek materiału budowlanego.

Kierownik budowy jest odpowiedzialny za jakość i trwałość materiału użytego do budowy.

P. J. Gnciński zrzeka się głosu.

P. Uderski wnosi przejście do porządku dziennego nad §. 26.

Przemawia sprawozdawca i przyjmuje poprawkę p. Abrahamowicza.

JE. Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Uderskiego.

Izba w głosowaniu odrzuca ten wniosek i uchwała wniosek p. Abrahamowicza jako §. 26.

Sprawozdawca czyta :

§. 27.

Wysokość pokoi, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość pokoi wynosić winna przynajmniej 2.50 m., wysokość okna najmniej 1 m., szerokość najmniej 60 cm., wysokość drzwi wchodowych w pokojach najmniej 2 m., szerokość 1 m.

Przemawia p. Uderski i stawia poprawkę, której Izba nie popiera i uchwała §. 27. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca prostuje cyfrę 40 cm. w §. 28. zawartą na 30 cm. i czyta :

§. 28.

Podłoga parterowych pokoi.

Podłoga parterowych pokoi powinna w budynkach mieszkalnych leżeć przynajmniej 30 cm. ponad powierzchnię terenu budowlanego, a w budynkach mieszkalnych, położonych w miejscu wystawionem na wylew wód, winna sieni i podłoga w parterze być najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy stan wody, a gdyby to niemożliwem było, najmniej 32 cm. nad stan wody, powtarzający się w krótszych odstępach czasu.

Do powyższego przepisu należy według możliwości stosować się także przy przebudowywaniu takich budynków.

Po zrzeczeniu się głosu przez p. J. Gncińskiego, Izba w głosowaniu uchwała §. 28. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta :

§. 29.

Piwnice.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione. Nie wolno budować piwnic pod ulicą lub placem publicznym, ani urządzać leżących drzwi do piwnic.

Okna z piwnic ku ulicy lub placowi publicznemu należy tak urządzać, aby nie przeszkadzały komunikacyi publicznej, nie zagrażały bezpieczeństwu publicznemu i nie szpeciły ulicy lub placu.

§. 30.

Zamieszkanie piwnic.

Urządzenie pomieszczeń w piwnicach jest wzbronione. Sklepione piwnice mogą tylko w takim razie być użyte na warsztaty, kuchnie i stajnie, jeżeli wysokość ich od podłogi do podniebienia

w sklepieniu wynosi 2·50 m., a najwyższy punkt sklepienia góruje o 75 cm. nad poziomem. Do takich piwnic winno powietrze i światło mieć dostateczny przystęp za pomocą okien do otwierania.

Po zrzeczeniu się głosu p. J. Gnoińskiego Izba w głosowaniu uchwała §§. 29. i 30. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 31.

Schody i klatka schodowa.

W domach piętrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacja do wszystkich mieszkań, na strych, do piwnicy, na podwórze i na ulicę. Schody mają być przynajmniej na jeden meter szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm., szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem. W domach piętrowych przynajmniej główne schody winne być ogniotrwałe.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie jednych lub kilku ogniotrwałych schodów ubocznych. Schody z góry i z dołu sklepione uważane będą za ogniotrwałe, chociażby miały stopnie drewniane.

Komórek pod schodami, ani też ognisk, otworów kominowych i t. p. w klatce schodowej urządzać nie wolno.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być żelazne, albo pobite żelazną blachą od strony strychu; drzwi te należy umieszczać w ogniotrwałej osadzie; drzwi leżące do podnoszenia są wzbronione.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący dostatecznie poparty wniosek:

Ustęp 3. ma brzmieć:

„Pod schodami, jakoteż w klatce schodowej nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.“

Przemawia p. Uderski i przystępuje do tego wniosku.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwała §. 31. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta:

§. 32.

Powała.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych winna być ogniotrwałe urządzona z cegły albo polepy glinianej 8 cm. grubej.

Podłogę w piętrowych budynkach mieszkalnych należy w każdym piętrze oddzielać warstwą suchego nasypu od niższej powały.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący dostatecznie poparty wniosek:

§. 32.

Urządzenie wewnętrzne ogniochronne.

W budynkach z pruskiego muru lub drewnianych, ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, mają być w przestrzeni przynajmniej metra od komina, a dwóch metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł lub kamienia.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokrytą cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą — podłogę w piętrowych budynkach mieszkalnych należy w każdym piętrze oddzielać warstwą suchego nasypu od niższej powały.

Przemawia p. Uderski i wnosi umieszczenie wyrazów „to jest pokryta“ po wyrazie urządzona“.

Izba popiera poprawkę p. Uderskiego.

Po przemówieniu sprawozdawcy i p. Abrahamowicza pod względem formalnym Izba w głosowaniu odrzuca poprawkę p. Uderskiego i uchwała poprawkę p. Abrahamowicza do §. 32.

Sprawozdawca czyta:

§. 33.

Pomieszkania na poddaszu.

Pomieszkań w obrębie poddasza czyli strychu urządzać nie wolno. Wyjątek stanowią odosobnione pokoje w domach, których dachy mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza, jednak tylko wtedy, jeżeli te domy są na mieszkanie dla jednej rodziny urządzone, od najbliższej granicy sąsiedniej najmniej 10 m. oddalone, a pokoje te murowanemi lub przynajmniej ryglowanemi i tykowanemi ścianami oddzielone od strychu i sieni i odpowiadają wymogom sanitarnym.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następującą dostatecznie popartą poprawkę:

W czwartym wierszu po słowach te domy są uchylić „na mieszkania dla jednej rodziny urządzone.“

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwała §. 33. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta:

§. 34.

Latarnie w dachu.

Latarnie czyli klatki okien w dachu do oświetlenia schodów z góry, winny być w budynkach murowanych całkowicie z cegły murowane i ogniotrwale zamknięte od poddasza.

Ramy i pręty przedziałowe u okien w takich latarniach należy sporządzać z żelaza.

Izba w głosowaniu uchwała §. 34. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 35.

Kominy.

Budowania domów mieszkalnych bez kominów zabrania się bezwarunkowo.

Kominy winne być murowane: ściany kominów najmniej 15 cm. grube, wnętrze komina gładko wytynkowane, a zewnętrzna część w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno. Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

Przemawia poseł Uderski i wnosi opuszczenie z ust. 3. §. 35. wyrazów wszelkie do k o m i n a.

Izba popiera tę poprawkę.

Po przemówieniu sprawozdawcy i p. Uderskiego pod względem formalnym i sprawozdawcy powtórnie Izba w głosowaniu uchwała §. 35. zgodnie z wnioskiem komisji a odrzuca poprawkę p. Uderskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 36.

Otwory kominów.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat, a otwór kominów wązkich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu

wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, średnica kominów wąskich ma wynosić najmniej 20 cm. Każdy komin ma wystawać po nad szczyt dachu, a to, jeżeli dach jest ogniotrwałym, najmniej 50 cm., a jeżeli nie jest ogniotrwałym, najmniej 1 m.

§. 37.

Kierunek kominów.

Wszystkie kominy, a szczególnie wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane. Większe pochylenie do poziomu jak 60 stopni jest zabronione. Jeżeliby z konieczności zezwolono na takie wyjątkowe pochylenie kominów wąskich, należy w miejscach, gdzie kierunek komina się zmienia, urządzić otwory do czyszczenia i mur tak zabezpieczyć, ażeby nie uszkadzały go kule do czyszczenia kominów.

§. 38.

Kominy fabryczne.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 39.

Kominy wąskie (cylindrowe).

Wąskie cylindrowe kominy winny poczynać się w piwnicy, a gdzie piwnic nie ma, w parterze.

Nad podłogą, gdzie te kominy się poczynają, również na strychu, winny być zaopatrzone 1·50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materiał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych drzwiczek, powinien być ogniochronnie osłonięty.

§. 40.

Ilość kominów.

W budynkach piętrowych nie powinien dym z ognisk należących do różnych pięter wchodzić do tego samego przewodu kominowego.

Jeżeli każde piętro ma swój własny przewód kominowy, przewód ten może się rozpoczynać na właściwem piętrze.

§. 41.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie przemysłowe i w ogóle piece dla celów przemysłowych, należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzoną.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materiału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka obita. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 42.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzenie sklepień lub pował nad niemi. Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

Izba w głosowaniu uchwala §§. 36., 37., 38., 39., 40., 41. i 42. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 43.

Piece pokojowe.

Piece pokojowe, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie się wyrabia lub gromadzi materiał łatwo zapaleniu podlegający. Nie wolno także zastępować kominów murowanych rurami blaszanymi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzania dymu nie mogą wychodzić na dziedziniec ani na ulicę.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę w miejsce ustępu 3.:

Rury do odprowadzania dymu muszą być wyprowadzone po nad dach.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu odrzuca poprawkę p. J. Gnoińskiego a uchwała §. 43, zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 44.

Kuchnie.

Podłoga w kuchni winna być dookoła ogniska kamieniem lub cegłą wyłożona.

Nad ogniskiem otwartym należy tak umieścić kapę murowaną lub blaszaną, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała poza krawędź kuchni.

Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach, angielskimi zwanych, należy dla odprowadzania pary urządzać otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznymi.

§. 45.

Stodoły, szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne budynki, przeznaczone na przechowywanie łatwo zapalnych materiałów, jeżeli są zbudowane z materiału nieogniotrwałego lub nieogniotrwałe pokryte, muszą być od budynku mieszkalnego, równie jak od kuchni, przestrzenią 10 m. oddzielone. Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub do kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne, względnie kuchnie od nich oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym. Izb mieszkalnych zaś ani kuchni do takich budynków dobudowywać nie wolno.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 44. i 45. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 46.

Suszarnie, piece do wypalania wapna lub cegły i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejskiego.

Kuźnie winne być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwałe zbudowanych.

Przemawia p. Wł. Koziembrodzki i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę:

Aliinea I.:

Dodać: i nie mogą być kryte słomą i trzcina lub szuwarem.

Alinea III.:

Kuźnie winny być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 mtr. — muszą mieć komin murowany, nie mogą być pokryte słomą, trzcina lub szuwarem. Urządzenie kuźni przy domach mieszkalnych, może być dozwolone tylko w budynkach ogniotrwale zbudowanych.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu odrzuca poprawkę p. Wł. Koziebrodzkiego a uchwała §. 46. zgodnie z wnioskiem komisji.

J.E. Marszałek oznajmia, iż wobec pory spóźnionej i w skutek życezeń objawionych ze strony pp. posłów zarządzi przerwę w obradach.

Na zapytanie J. E. Marszałka Izba zgadza się na przerwanie posiedzenia do godziny 8. wieczorem.

J.E. Marszałek zawiesza posiedzenie o godz. 3. po południu i naznacza dalszy ciąg takowego na godzinę 8. wieczór.

Ciąg dalszy 22. posiedzenia.

z dnia 14. Stycznia 1888.

Początek o godz. 8. m. 30 wieczór.

J. E. Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie na nowo.

J.E. Marszałek oznajmia, iż zapisany do głosu p. J. Gnoiński zrzekł się przemawiania i udziela głosu sprawozdawcy, który odczytuje:

§. 47.

Pokrywanie dachów.

Dachy na takich budynkach, które według przepisów §. 24. z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, winny być pokrywane łupkiem, dachówką, blachą lub innym materiałem ogniotrwałym.

W gminach, zamieszkałych przez ludność niezamożną, gdzie pokrywanie dachów ogniotrwałym materiałem spotkałoby się na razie z przeszkodami trudnemi do zwalenia, może Rada gminna postanowić, iż dachy, nawet w takich budynkach, które z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, nieogniotrwałym materiałem pokrywane być mogą. Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową, i nie może obowiązywać na dłuższy przeciąg czasu, jak lat dziesięć od zatwierdzenia jej przez Radę powiatową. Po upływie tego czasu może jednak, w razie dalszego trwania stosunków, które spowodowały taką uchwałę, odnośne postanowienie być ponowionem nową uchwałą Rady gminnej, zatwierdzoną przez Radę powiatową.

§. 48.

Pokrywanie dachów słomą.

Słomą dachów pokrywać nie wolno. Tylko na przedmieściach zupełnie oddzielonych może Zwierzchność gminna zezwalać słomą pokrywać dachy, jeżeli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 12 m., albo jeżeli budynek, słomą pokryty być mający, oddzielonym jest szeregiem drzew od budynków bliżej położonych.

Przepis ten odnosi się także do pokrywania dachów trzcina lub szuwarem.

§. 49.

Mur ogniochronny.

W budynku murowanym, długości przynajmniej 25 m., przedzielać należy strych murem ogniochronnym.

Mur ogniochronny winien także oddzielać dachy budynków łączących się z sobą, lub oddzielonych przestrzenią nie przewyższającą 10 m.

Mur ogniochronny winien o 35 cm. sięgać nad dach. Przejścia umieszczone w ogniochronnym murze w obrębie strychu, należy opatrzyć żelaznemi, ogniotrwale osadzonemi drzwiami, któreby się same zamykały.

§. 50.

Wiązanie dachu.

Wiązanie dachu należy oddzielnie budować od powały strychowej i od muru ogniochronnego. Ani w powałę, ani też w mur, nie wolno wpuszczać żadnej drewnianej części konstrukcyi dachu.

Przy zastosowaniu potrzebnych środków bezpieczeństwa można wówczas od tego przepisu odstąpić, jeżeli według §. 24 ustawy może być użytym do budowy domu materiały nieogniotrwałe, lub tam, gdzie dozwolone są izby pod dachem (poddasze).

§. 51.

Rynwy.

Dachy budynków od ulic i placów publicznych mają być zaopatrzone w rynwy odpowiednich rozmiarów, z kruszcu lub innego nieprzemakalnego materiału. Rury spustowe winny być jak najbliżej muru urządzone i wedle możliwości wprost do kanału wprowadzone. Gdyby to połączone było z trudnościami, zasługującymi na uwzględnienie, należy wylot najwyżej 30 cm. nad chodnikiem umieścić.

§. 52.

Wychodki i zbiorniki kloaczne.

W każdym domu mieszkalnym mają być urządzone wychodki.

W domach piętrowych wychodki umieszczone być muszą w bezpośrednim połączeniu z budynkiem. W parterowych można urządzić je obok w bliskości budynku, tak jednak, ażeby nie były widoczne od ulicy lub placu publicznego. Wychodki należy budować według prawideł higienicznych i takiej objętości, ażeby na każde dwa mieszkania przynajmniej jedna komórka przypadała.

Zbiorniki dla nieczystości z wychodków winny mieć urządzony łatwy i trwały odpływ do jam kloacznych, kanałów lub przyrządów beczkowych, stosownie do systemu odpływu nieczystości w gminie zaprowadzonego.

Rada gminna wyda przepisy obowiązujące co do tego systemu.

Oddalanie zbiorników ma wynosić najmniej 2 m. od granicy sąsiedniej, a najmniej 8 m. od najbliższej studni. W częściach miastach gęsto zabudowanych zbiorniki te winny być murowane na cemencie z dnem nieprzepuszczalnym i zaopatrzone w odpowiednie nakrycie z otworem do czyszczenia.

Przy systemie kanałowym odpływu nieczystości obowiązującym jest budujący urządzić w swojej realności kanały poboczne murowane i kryte, których wymiary wewnętrzne wynosić mają najmniej 60 cm. szerokości, a najmniej 80 cm. wysokości.

§. 53.

Odpływ nieczystości z budynków.

Nawet przy starych budynkach jest bezwarunkowo wzbronione odprowadzanie wszelkich nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 47. do włącznie 53. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 54.

Balkony i ganki.

Przy budowie balkonów i ganków winna Zwierzchność gminna czuwać nad tem, by przez to nie ucierpiały ani komunikacya publiczna, ani regularność kierunku ulicy. Ganki w budynkach murowanych, służące za wyłączną komunikację do pomieszkań, muszą być ogniotrwałe urządzone.

Przemawia p. Abrahamowicz i wnosi opuszczenie ustępu od wyrazu G a n k i do końca.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwała §. 54. z opuszczeniem ustępu zgodnie z wnioskiem p. Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta:

§. 55.

Przedmioty sięgające na linię frontową ulicy.

Schody przed domami, kraty i poręcze, jakoteż inne tego rodzaju przedmioty nie powinny wystawać po za linię frontową ulicy.

Okna lub okiennice wychodzące na ulicę, a nieumieszczone w wysokości przynajmniej 2 do 3 m. nad chodnikiem, należy do otwierania na wewnątrz, lub tak urządzić, aby zupełnie do muru przylegały, i nie sterzczały na ulicę. Tak samo mają być urządzone drzwi od ulicy na zewnątrz otwierane.

Przemawia p. Uderski i stawia następujący dostatecznie poparty wniosek:

Należy urządzić tak, aby się otwierały na wewnątrz — lub aby w stanie otwartym zupełnie przylegały do muru i nie sterzczały nad ulicą.

Po przemówieniu sprawozdawcy, który przyjmuje tę poprawkę, Izba w głosowaniu uchwała §. 55. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. Uderskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 56.

Budynki przy ulicach i placach publicznych.

Przy głównych ulicach i placach publicznych wolno na froncie stawiać tylko budynki główne. Inne budynki, służące na gospodarze lub podobne cele, jako to: stajnie, wozownie i t. d. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki takie tylko przy froncie ulicy postawionymi być mogły, a względy publiczne nie przemawiały przeciw temu, można na to wyjątkowo pozwolić. W takim wypadku jednak budynki te winny posiadać odpowiednią fasadę.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej. W przeciwnym razie odległość ich powinna wynosić najmniej 6 m., a fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

Izba w głosowaniu uchwała §. 56. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 57.

Domy parterowe przy głównych ulicach.

Rada gminna może oznaczyć okręg gminy, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno. W takim razie może Rada gminna wyjątkowo dozwolić budowy domu parterowego w tym okręgu, jednak tylko pod warunkiem wyprowadzenia murów w takiej grubości, ażeby w danym razie wybudowanie piętra było możliwem. Przepis ten nie odnosi się jednak do domów w ogrodzie położonych.

§. 58.

Cofnięcie budynków głównych od frontu.

Budynki główne przy ulicach głównych (§. 57.) należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej tych ulic.

Jeżeli przed takimi budynkami ma być urządzonym ogród lub zajazd, cofnięcie od frontu może być dozwolone pod następującymi warunkami:

- a) budynek cofnięty tak winien być budowany, jak to przepisano dla domów frontowych;
- b) odstęp budynku od ulicy nie może wynosić mniej jak 3 m., a placu tego nie wolno użyć na budynki podrzędne, magazyny, składy, lub w inny sposób szpecący;
- c) budynek należy od ulicy odgraniczyć sztachetami.

§. 59.

Chodniki.

Jeżeli w części miasta lub miasteczka, w której staje budynek, są urządzone chodniki, budujący jest obowiązany urządzić chodnik przed domem swoim. Późniejsze jednak utrzymanie chodnika w dobrym stanie należy do gminy.

Chodnik ma być ułożonym z takiego materiału, jaki Rada gminna dla danej ulicy lub części miasta oznaczy.

§. 60.

Grunta niezabudowane.

Przy ulicach i placach głównych winny być wszystkie grunta niezabudowane parkanem lub w inny stosowny sposób zamknięte.

Zwierzchność gminna może rozporządzić, ażeby niezabudowane grunta także przy innych ulicach i placach zostały oparknione i ogrodzone.

§. 61.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzenia ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Odległość ogrodzeń od dróg krajowych, powiatowych i gminnych, ma wynosić najmniej 30 centymetrów.

Na odgrodeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na odgrodeniach takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szwaru, pezu, odpadków łądy konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 62.

Fasady domów.

Fasady domów frontowych winny być ile możności zgodne z zasadami dobrego smaku. Wzbronionem jest używanie takich kolorów, które jaskrawością szpecą widok lub rażą oczy.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 57. do 62. włącznie zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 63.

Studnie.

Gdzie miejscowe stosunki tego wymagają, a nie zachodzą nadzwyczajne trudności, budujący jest obowiązany urządzić na gruncie budowlanym studnię, jeżeli można ją urządzić w odległości od jam kloacnych, kanałów i gnojowisk przepisanych w §. 52.

Przemawia p. Władysław Koziębrodzki i stawia następującą dostatecznie popartą poprawkę:

Gdzie miejscowe stosunki tego wymagają, a niezachodzą nadzwyczajne trudności, budujący jest obowiązany urządzić na gruncie budowlanym studnię, jeżeli można ją urządzić w odległości od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk przepisanych w §. 32 — „studnia powinna być ocembrowaną, a ocembrowanie to wznosić się po nad poziom terenu 80 cmtr.“—

Przemawia p. Uderski i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę:

w odległości 8 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk.

Po przemówieniu sprawozdawcy i p. Wł. Koziębrodzkiego który modyfikuje swą poprawkę stosownie do wniosku sprawozdawcy, Izba w głosowaniu uchwala §. 63. zgodnie z wnioskiem komisji i poprawką p. Wł. Koziębrodzkiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 64.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku słomą, trzciną lub szuwarem pokryć się mającego, cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

§. 65.

Plantacye.

Zwierzchność gminna jest obowiązana pielegnować starannie istniejące plantacye i urządzić ile możności nowe na pustych placach należących do gminy.

Gdzie na to stosunki miejscowe zezwalają, obowiązana jest Zwierzchność gminna sadzić i utrzymywać drzewa na placach publicznych budynkami otoczonych i przy ulicach obok chodników.

Izba w głosowaniu uchwala §§. 64. i 65. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 66.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi odbyć się na miejscu komisyjne zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Komisya badająca stan budynku składa się z naczelnika gminy lub jego zastępcy i znawcy technicznego. Komisya zbada, czy budowa wykonana jest zgodna z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego. Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna odnośną prośbę budującego.

§. 67.

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiosnie zamieszkanym. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony, a w następnej wiosnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddanym. Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończonymi, może Zwierzchność gminna dać pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, jeżeli zachodzą warunki określone w ostatnim ustępie §. 66.

§. 68.

Taksy za oględziny.

Oględziny nowo wybudowanych domów odbywa Zwierzchność gminna bezpłatnie. Tylko dla znawców nie będących urzędnikami gminnymi uiszczenie ma budujący do rąk Zwierzchności gminnej taksę, której wysokość ustanowi Rada gminna.

§. 69.

Oczyszczenie placu budowy.

Właściciel budynku jest obowiązany własnym kosztem po wykonaniu budowy usunąć gruz, ziemię wykopaną i wszystkie inne przedmioty tamujące komunikację, albo zanieczyszczające ulicę lub plac publiczny, zasypać doły, chodnik lub bruk nadwierzony naprawić, słowem przywrócić do pierwotnego stanu przyległy plac lub ulicę.

§. 70.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązany utrzymać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, lub zdrowiu mieszkańców, albo szpecić ulicę lub plac publiczny.

§. 71.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 82.) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

§. 72.

Naprawa dachów.

W tych częściach obszaru miejskiego, w których w przyszłości tylko domy z dachem ogniotrwałym mogą być budowane (§. 47.), łatanie istniejących dachów gontowych tylko w takich wypadkach jest dozwolone, jeżeli wiązanie stocła jest zdrowe, a pokrycie w tak dobrym stanie zachowane że wystarczy jednorazowe wyłatanie w granicach czwartej części dachu na każdej połaci.

Przed rozpoczęciem łatania dachu należy uzyskać pozwolenie Zwierzchności gminnej.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 66. do włącznie §. 72. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega ażeby:

- a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu,
- b) zachowano linię regulacyjną i poziom.
- c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy,
- d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21 i
- e) tylko dobrego trwałego materiału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod *a)*, *b)* i *c)* wymienionych, wstrzymać dalszą budowę w wypadku pod *d)* usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod *e)* zarządzić uprzątnienie z placu budowy materiału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

Przemawia p. J. Gnoiński i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę do ustępu 4. §. 73:

„Z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 3 niniejszej ustawy.“

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwała §. 73. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. J. Gnoińskiego.

Sprawozdawca prostuje wyraz pod lit. *e)* w §. 74. zawarty, a mianowicie: zamiast *z* *at* *w* *i* *er* *d* *z* *a* *ma* *b* *y* *ć* „*uchwała*“ i czyta §. 74:

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

- a)* rozstrzyga rekursy wniesione od rozporządzeń Zwierzchności gminnej;
- b)* zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznym uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;
- c)* zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;
- d)* zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18.);
- e)* uchwała plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);
- f)* oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materiał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24.);
- g)* postanawia z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Radę powiatową, że w następującym przeciągu lat 10, prywatne budynki parterowe i prywatne budynki piętrowe, nieprzypierające bezpośrednio do ulicy lub placu publicznego, na całym obszarze gminy mogą być stawiane z materiału nieogniotrwałego (§. 24.);
- h)* uchwała w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materiałem (§. 47);
- i)* wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacji (§. 52);
- k)* oznacza okręg miasta, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57);
- l)* oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68).

Rekurs w sprawach budowniczych wniesiony do Rady gminnej, winna gmina załatwić merytorycznie najdalej do czterech tygodni od dnia podania. Po upływie tego czasu i po bezskutecznym upływie terminu, naznaczonego Radzie gminnej przez Wydział powiatowy do rozstrzygnięcia rekursu, ma Zwierzchność gminna przedłożyć akta Wydziałowi powiatowemu, który wyda orzeczenie tak, jak gdyby po przystąpieniu Rady gminnej do orzeczenia Zwierzchność i do niego rekurs został wniesiony.

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod *b)*, *c)*, *d)*, *e)*, *f)*, *i)*, *k)* określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Do rekursu od uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a) wymienionych, służy termin dni 14 od doręczenia tej uchwały; ten rekurs również wnosić należy przez Zwierzchność gminną.

§. 75.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy załatwia rekursy przeciw uchwałam Rady gminnej.

§. 76.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancja rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od doręczenia orzeczenia.

§. 77.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

Izba w głosowaniu uchwała §. 74 do włącznie §. 77 zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 78.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 79.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma assessorami. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 5 do 100 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej aresztem od 24 godzin do 20 dni.

§. 80.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym, wydanym w myśl §. 79. mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do e. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 81.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, winna Zwierzchność gminna, niezależnie od natychmiastowego wstrzymania budowy (§. 73) wydać orzeczenie czyli i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną, lub zupełnie zniesioną.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego może nastąpić ukaranie winnego, w myśl §§. 78. i 79.

§. 82.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynków pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Izba w głosowaniu uchwala §. 78. do włącznie §. 82. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienie co do obszarów dworskich.

§. 83.

Zasadnicze postanowienie.

Obszary dworski w tych miejscowościach, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom niniejszej ustawy.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia w miejsce §. 83. następujący dostatecznie poparty wniosek.

Budowle na gruntach obszaru dworskiego położonych pośród zabudowań gminy, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tej ustawy.

Przemawia p. J. Gnoiński:

Po przemówieniu sprawozdawcy. Izba w głosowaniu uchwala wniosek p. Abrahamowicza w miejsce §. 83.

Sprawozdawca czyta §. 84.

§. 84.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Wykonywanie wszystkich czynności policji budowniczey na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

Co do karczem i szynkowni, w których stosownie do postanowienia §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Maja 1866 Nr. 20 dz. u. kr. sprawowanie policji miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem lub szynkowni tego rodzaju, należy również wykonanie przepisów niniejszej ustawy w całej pełni do Zwierzchności, względnie do Rady gminnej.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, lub już istniejący mniej aniżeli o 30 m. oddalonym jest od zabudowanego terytorium gminy, a Zwierzchność gminy mniema, że budynek ten stawianym jest lub istnieje wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który powołanym jest na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancji wydanemu.

Przemawia p. Abrahamowicz i wnosi w miejsce ustępu pierwszego następującą dostatecznie popartą poprawkę:

Wykonywanie wszystkich czynności policji budowniczey na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu Zwierzchności gminnej i Rady gminnej.

P. Abrahamowicz przemawia dalej i wnosi następującą poprawkę w miejsce ustępu 3 w §. 84.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, łączy się bezpośrednio z zabudowaniami na terytorium gminy, lub od tych zabudowań mniej niż o 30 metrów jest oddalony; ma prawo odnośna Zwierzchność gminna żądać, ażeby budowa zastosowaną została do postanowień niniejszej ustawy.

Żądanie to ma być przedłożone Wydziałowi Rady powiatowej, który je bada i o niem rozstrzyga z prawem powstrzymania zamierzonej lub rozpoczętej budowy.

Izba popiera tę poprawkę.

Przemawia p. Gnoiński i przyłącza się do poprawek p. Abrahamowicza oraz zapowiada ewentualną poprawkę gdyby wnioski p. Abrahamowicza się nie utrzymały.

Poprawka ta brzmi:

Opuścić słowa:

a) „lub już istniejący“.

b) „lub istnieje“.

Po przemówieniu sprawozdawcy który przystępuje do poprawek p. Abrahamowicza Izba w głosowaniu uchwała ustęp 1. §. 84. zgodnie z wnioskiem komisji i z poprawką p. Abrahamowicza.

Następnie uchwała Izba ustęp 2. §. 84. zgodnie z wnioskiem komisji. Wreszcie uchwała Izba w miejsce ustępu 3. §. 84. wniosek posła Abrahamowicza.

Sprawozdawca czyta §. 85.

§. 85.

Przełożony obszar dworskiego.

Na tych częściach obszaru dworskiego, które nie należą do zakresu działania gminy według §. 84. wypełnia przełożony obszar dworskiego zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej z wyjątkiem władzy karania w §. 79. określonej, która przysługiwać ma e. k. Starostwu

Izba w głosowaniu uchwała §. 85. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta ustawę wprowadzczą treści następującej.

Ustawa

z dnia . . . . obowiązuje w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę, zawierającą przepisy budownicze dla znaczniejszych miejscowości w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Krakowskiem i rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości (miasta i miasteczka): Bełz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Borszczów, Brzesko, Brzozów, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Gliniany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jaworów, Jazłowiec, Jezierzany, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kopeczyńce, Kossów, Kozowa, Krystynopol, Kulików, Kutry, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Łańcut, Łysiec, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów, Mikulińce, Monasterzyska, Mościska, Muszyna, Myślenice, Nadworna, Niepołomice, Niżniów, Niżankowice, Nowy targ, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Ottynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistryń, Piwniczna, Podhajce, Podkamień, Podwoleczyska, Pomorzany, Potok złoty, Przemyślany, Przeworsk, Radomyśl, (w pow. Mieleckim), Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Rozdół, Rudki,

Rudnik, Rymanów, Sassów, Sieniawa, Skała, Skałat, Skole, Sokołów, Sołotwina, Staremiasto, Stary Sącz, Strusów, Sucha, Szczerzec, Tarnobrzeg, Tłumacz, Toporów Trembowla, Tuchów, Turka, Tyczyn, Tyśmienica, Uhnów, Ulanów, Ustrzyki dolne, Wiśnicz nowy, Wiśnia Sądowa, Wojnicz, Zabłotów, Załusce, Zator, Zbaraż, Zborów, Zmigród, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

Art. II.

Postanowienia §§. 2 do 15 ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy ces. patentu z dnia 28. Lipca 1786 zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza zacznie obowiązywać w dni dziewięćdziesiąt po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Przemawia p. Uderski i wnosi wzięcie miejscowości „Borysław“ do szeregu miast wymienionych w art. I.

Izba nie popiera tej poprawki, i przystępuje do rozprawy szczegółowej nad powyższym projektem ustawy.

Sprawozdawca odczytuje art. I, II, III, IV, tytuł i wstęp projektu ustawy.

Izba w głosowaniu uchwała art. I, II, III, IV oraz tytuł i wstęp projektu ustawy zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta następującą rezolucję:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zbadał, które jeszcze miejscowości w kraju oprócz już w ustawie wymienionych, należałoby poddać nstawie budowniczey dla znaczniejszych miejscowości i aby swe wnioski w tej mierze Sejmowi przedłożył.

Izba w głosowaniu uchwała powyższą rezolucję bez rozprawy.

Z porządku dziennego następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego z projektem ustawy dla wsi.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz, uwolniony od czytania sprawozdania przedstawia następujący projekt ustawy:

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę budowniczą dla wsi i rozporządzam:

Art. I.

Ustawa budownicza dla wsi obowiązuje we wszystkich gminach Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, w których nie obowiązuje żadna inna dla tegoż Królestwa wydana ustawa budownicza.

Art. II.

Postanowienia §§. 1 do 10 włącznie ustawy ogniowej dla gmin wiejskich, wydanej na mocy Cesarskiego patentu z dnia 28. Lipca 1786 zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie dnia dziewięćdziesiątego po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa budownicza dla wsi.

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu.

Do budowy nowego przybudowania lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne, lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Zezwolenie takie (konsens) potrzebnem jest także do urządzenia nowych odgrodzeń od dróg publicznych lub placów gminnych.

Wyjęte z pod tego obowiązku budowie wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowie kolei żelaznych i obok kolei żelaznych (§§. 12 i 13).

Odrębne postanowienia co do wydzielonych obszarów dworskich zawarte są w rozdziale VI.

§. 2.

Mniejsze zmiany, utrzymanie budynku.

Mniejsze zmiany w budynku istniejącym, które nie wpływają na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, ani dotyczą praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna do trzech dni po uwiadomieniu, chociażby ustnem, o zamiarze przedsięwzięcia zmiany nie oznajmi, że potrzebnem jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany. Przeciw takiemu orzeczeniu Zwierzchności gminnej rekurs nie ma miejsca.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej można tylko takie roboty wykonywać, które odnoszą się do utrzymania budynku w dobrym stanie, a w szczególności: naprawę dachu takim samym lub trwalszym materiałem, zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa komina bez zmiany jego konstrukcyi wewnętrznej lub zewnętrznej, przestawienie pieców i ognisk na dotychczasowem miejscu i t. p.

§. 3.

Plan budowy.

Równocześnie z ustną lub pisemną prośbą o konsens przedłożyć należy Zwierzchności, gminnej podwójnie sporządzony plan budowy.

Jeżeli się rozchodzi o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego albo też o zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk, wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku, tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków.

We wszystkich innych wypadkach ma być plan sporządzony według miary metrycznej z oznaczeniem zastosowanej skali i mają być uwidocznione także plany poziome wszystkich piąter piwnic i poddasza, przekrój podłużny i przekrój poprzeczny i fasady budynku. Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały z przekrojem poprzecznym i spadkiem, ścieki i studnie. Na planie poddasza mury strychowe, kominowe i ogniowe.

§. 4.

Badanie planu.

W przeciągu dni ośmiu po otrzymaniu planu budowy, odpowiadającego przepisanyemu wyma-ganiom, Zwierzchność gminna zarządzi zbadanie planów w obecności budującego lub jego pełno-mocnika, sąsiadów a w razie potrzeby i znawcy biegłego w sprawach budowniczych, tudzież

kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został. Znawca do komisji przywołany winien być nieinteresowanym w zamierzonej budowie. Koszta z jego powołaniem połączone ponosi podający o konsens.

Przed rozpoznaniem planu i podania o konsens zarządzi Zwierzchność gminna odczytanie odnośnych postanowień niniejszej ustawy, poczem komisja bada pod kierownictwem naczelnika gminy lub członka Zwierzchności gminnej, przez niego delegowanego, przedłożony plan na miejscu budowy, wyświeca zachodzące może wątpliwości i spisuje z całej czynności protokół.

Następnie przystępuje komisja do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie. W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów zawezwie komisja zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody, a podniesione zarzuty i wynik rokowań zapisze do protokołu. Protokół ten podpisany przez wszystkich uczestników komisji, a w danym razie zawierający uwagę podpisaną przez członków komisji, którzy z uczestniczących i z jakich powodów odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu dni dziesięciu po odbyciu komisji wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia.

Względy bezpieczeństwa ogniowego, względy sanitarne i inne publiczne, są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

§. 5.

Konsens budowlany.

Konsens budowlany winien zawierać:

- a) dokładne oznaczenie miejsca budowy;
- b) wymienienie rodzaju budynku (np. dom mieszkalny, stajnia i t. p.);
- c) oznaczenie materiału, z którego ściany i dach na nich mają być stawiane;
- d) długość, szerokość i wysokość budynku oznaczone miarą metryczną;
- e) ilość i wymiar okien i drzwi;
- f) ilość i rodzaj ognisk;
- g) oznaczenie materiału, z którego w budynkach drewnianych komin i ściana do komina przyległa ma być budowaną.

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone, winny być nietylko w konsensie dokładnie wymienione, ale nadto ile możliwości w planach oznaczone.

Jeden egzemplarz planu zwróci Zwierzchność gminna podającemu, a drugi zachowa w aktach.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i takowe przy komisijnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W uchwale, konsens na budowę udzielającej, należy waraźnie wymienić zarzuty z tytułu prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymana aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzona być może (§. 340, 341 i 342 ust. cyw.)

O innych warunkach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

§. 7.

Załatwienie podania o konsens.

Zwierzchność gminna zawiadomi pisemnie budującego i te strony interesowane, które w terminie właściwym poczyniły zarzuty, o załatwieniu podania o konsens (§§. 4 i 6) a dowód doręczenia tych pisemnych zawiadomień przechowa w aktach.

§. 8.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczęta, gdy konsens stanie się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go wszystkim stronom interesowanym upłynęło dni czternaście, a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw odnośnemu rozporządzeniu.

§. 9.

Gaśnięcie i odnowienie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczęta w ciągu trzech lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg trzech lat budowy rozpoczętej, należy przed upływem powyższego terminu naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonym dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać rozstrzygnięcia przez nią, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizji planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzać podług postanowień §§. 4. 5. 6. i 7.

§. 10.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniową z rozprawą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

§. 11.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rajonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry, a od drogi gminnej dwa metry. Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne. O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajowych, względnie powiatowych, należy przynajmniej na trzy dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź też wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczym lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w niewiększem oddaleniu, jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić e. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

§. 12.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rajonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rajonie pożarnym kolei powołanem jest stosownie do ustawy z dnia 26. Grudnia 1882. Nr. 3 Dz. u. kr. z r. 1883. c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze przepisów także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 13.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołanem jest do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4. c. k. Starostwo.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub wniesiono w toku rozprawy usuniętymi zostały, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 14.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisjonalne oględziny przestrzeni zniszczonej. W skład komisji wchodzi delegat Wydziału powiatowego i naczelnik gminy lub jego zastępca, wreszcie przyzwani znawcy. Strony interesowane winny otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzonym zostanie plan regulacyjny, który przedłożonym zostanie Radzie gminnej do uchwalenia a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia.

Dopiero na podstawie uchwalonego zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być dawane konsensy do budowy na zniszczonej przestrzeni.

§. 15.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzeniu tego planu regulacyjnego należy przestrzegać głównie:

a) aby na przestrzeni odbudować się mającej usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości mogło grozić wznowieniem klęski;

b) aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym i ogniowopolicijnym;

c) aby ścieki i odprowadzenia nieczystości zostały ułatwione;

d) aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

ROZDZIAŁ II. Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 16.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionymi.

Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonywania mniejszych budowli parterowych, o pojedynczych konstrukcyach, bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterénów), wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategorii.

Wreszcie, o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może władza udzielająca konsens przy budowlach nieznacznych (chaty, budynki włościańskie) nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadamiać ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przeciw przepisowi tej ustawy odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży wina.

§. 17.

Materyał do budowy.

Do budowy budynków określonych w ustępie 2. §. 16. wolno używać tylko materyału ogniotrwałego. Wyjątkowo wolno używać do budowy takich domów muru pruskiego lub drzewa, jeśli są oddzielone od innych zabudowań obszernymi dziedzińcami, ogrodami lub innymi niezabudowanymi przestrzeniami.

W miejscach kąpielowych jakoteż w okolicach, w których trudno o kamień, cegłę lub inny materyał ogniotrwały, może Wydział powiatowy w poszczególnych wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, dozwalać budowania takich budynków z muru pruskiego lub drzewa nawet wówczas, gdy budynki te nie są znacznie oddalone od innych zabudowań.

Również i do budowy budynków określonych w ustępie 3, §. 16. używać należy z reguły materyału ogniotrwałego, zaś muru pruskiego lub drzewa tylko wówczas, jeśli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 10 metrów. W wyjątkowych okolicznościach służyć będzie Radzie gminnej prawo zwolnienia od tego warunku.

Jaki materyał dozwolony być może do budowy wszystkich innych budynków, zastosować się należy do stosunków i zwyczajów miejscowych, oraz zamożności budującego.

Jednak nawet w budynkach z materyału nieogniotrwałego ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni metra od komina — a dwu metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, lub kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

§. 18.

Odpowiedzialność za gatunek materyału budowlanego.

Kierownik budowy jest odpowiedzialny za użycie tylko dobrego i trwałego materyału, odpowiadającego wymaganiom konstrukcyi.

§. 19.

Wysokość izb, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby winna wynosić przynajmniej 2·50 m., wysokość okna najmniej 80 cm., szerokość najmniej 50 cm., wysokość drzwi najmniej 2 m., szerokość najmniej 1. m.

W każdej izbie przynajmniej jedno okno winno być urządzone do otwierania.

§. 20.

Podłoga izb parterowych.

Podłoga izb parterowych w budynkach mieszkalnych winna leżeć przynajmniej 30 cm. ponad powierzchnią terenu budowlanego, a w miejscu wystawionem na wylew wód, najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy, a gdyby to niemożliwem było, nad stan wody powtarzający się w krótkich odstępach czasu.

Do tego przepisu stosować się należy według możliwości także przy przebudowaniu budynków mieszkalnych.

§. 21.

Piwnice.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

§. 22.

Powała.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych winna być ogniotrwale urządzona z cegły albo polepy z gliny 8 cm. grubej.

§. 23.

Kominy.

Budowania domów i chat mieszkalnych bez kominów zabrania się bezwarunkowo.

Kominy winny być z reguły murowane z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wewnątrz komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno.

Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat, a otwór kominów wąskich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególnie wąskie (cylindrowe), winny być ile możliwości w pionowym kierunku stawiane.

Nad podłogą, gdzie kominy wąskie się poczynają, również na strychu winny być zaopatrzone 1·50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materiał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych drzwiczek, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Wyjątkowo można mniej zamożnym dozwalać budowania kominów z cegły surowej pod warunkiem, że kominy takie do wysokości 30 cm. nad poziom budowlany będą podmurowane z kamienia lub cegły palonej.

§. 24.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie do celów przemysłowych należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzoną.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materiału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka obite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 25.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, również jak urządzenie sklepień lub powała nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczoną być może lekka powała.

§. 26.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie się wyrabia lub gromadzi materiał łatwo zapaleniu podlegający. Nie wolno także zastępywać kominów murowanych rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzić takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzenia dymu nie mogą wychodzić na dziedziniec lub na ulicę.

§. 27.

Kuchnie.

Pod ogniskiem i na 80 cm. w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni. Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskiemi zwanych należy dla odprowadzania pary urządzać otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 28.

Stodoły, szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne tego rodzaju budynki, przeznaczone do przechowywania łatwo zapalnych przedmiotów, muszą być od budynków mieszkalnych i kuchni przynajmniej przestrzenia 10 mtr. oddzielone. Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne względnie kuchnia oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym wystającym przynajmniej 34 cm. nad szczyt dachu.

§. 29.

Suszarnie, cegielnie i piece do wypalania wapna.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej 30 m. oddalone.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem zabudowań.

§. 30.

Kuźnie.

Kuźnie winny być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych.

§. 31.

Pokrywanie dachów.

Budynki, które stosownie do postanowień §. 17. z materiału ogniotrwałego stawiane być mają, winny być ogniotrwale krytymi.

Używanie nieogniotrwałego materiału do pokrycia dachu — z wyjątkiem słomy, trzciny i szuwaru — jest tylko w tych wypadkach dozwolone, w których podług §. 17. tej ustawy wolno używać nieogniotrwałego materiału do budowy.

Pokrywania dachów chat włościańskich i zabudowań gospodarskich słomą, trzcina, szuwarem i t. p. może Zwierzchność gminna dozwalać tylko wówczas, jeśli zamierzona budowa od budynków zawierających ogniska — względnie zaś zamierzona budowa chaty z ogniskiem oddaloną będzie od innych budynków o 15 m., a nadto od budynków sąsiednich oddzieloną zostanie szeregiem drzew liściastych.

§. 32.

Odprowadzanie nieczystości od budynków.

Odprowadzanie nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne jest bezwarunkowo zabronione, nawet przy budynkach już istniejących.

§. 33.

Studnie.

Studnie mogą być urządzone tylko w odległości przynajmniej 15 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk.

§. 34.

Ogrodzenia, płoty.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzania ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Odległość ogrodzeń od dróg krajowych, powiatowych i gminnych ma wynosić najmniej 30 etmetrów.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych wszystkich kategorii i takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, perzu, odpadków łądyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 35.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku słomą, trzcina lub szuwarem pokrytym być mającego, cięży na budującym obowiązek oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 36.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani na mieszkanie ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi odbyć się na miejscu komisyjne zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna prośbę budującego.

§. 37.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązany utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

§. 38.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 48.) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§. 39.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

- a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;
- b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;
- c) do wykonywania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 16. — i
- d) tylko dobrego trwałego materiału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna, w wypadkach pod a) i b) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod c) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod d) zarządzić usunięcie z placu budowy materiału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia. Rekurs od zarządzenia wstrzymującego budowę rozpoczętą nie ma mocy odraczającej.

§. 40.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

- a) rozstrzyga rekursy, wniesione do rozporządzeń Zwierzchności gminnej;
- b) zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych;
- c) uchwała z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 14).

Rekurs w sprawach budowlanych, wniesiony do Rady gminnej, winna Rada gminna załatwić merytorycznie najdalej do czterech tygodni od dnia podania. Po upływie tego czasu i po bezskutecznym upływie terminu naznaczonego Radzie gminnej przez Wydział powiatowy do rozstrzygnięcia rekursu, ma Zwierzchność gminna przedłożyć Wydziałowi powiatowemu, który wyda orzeczenie tak, jak gdyby po przystąpieniu Rady gminnej do orzeczenia Zwierzchności do niego rekurs został wniesiony.

Od uchwał Rady gminnej można wnosić rekursy do Wydziału powiatowego; rekursy te wnoszone być winny na ręce Zwierzchności gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchwały.

§. 41.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

- a) rozstrzega rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej;
- b) współdziała przez swego delegata przy sporządzaniu planu regulacyjnego zniszczonej części wsi i zatwierdza plan regulacyjny przez Radę gminną uchwalony (§. 14);
- c) orzeka o dopuszczalności ulg określonych w §. 17. ustęp 2;
- d) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych.

§. 42.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancja rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od doręczenia orzeczenia.

§. 43.

Władze polityczne,

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 44.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 45.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 50 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 14.

§. 46.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 45) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 47.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeśli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, winna Zwierzchność gminna niezależnie od natychmiastowego wstrzymania budowy (§. 39) wydać orzeczenie czyli i o ile wykonana budowa może być pozostawioną czyli

też ma być zmienioną lub zniesioną. Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 44 i 45.

§. 48.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 49.

Zasadnicze postanowienia.

Co do budowli na obszarach dworskich obowiązują te same postanowienia, jakie w niniejszej ustawie postanowione są dla budowli wiejskich. O ile następujące paragrafy nie stanowią w tej mierze wyjątku, wypełnia przełożony obszar dworskiego zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej.

§. 50.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Co do karczem i szynkowni, w których stosownie do postanowienia §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Maja 1866 Nr. 20 dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem lub szynkowni tego rodzaju, należy wykonanie przepisów niniejszej ustawy w całej pełni do Zwierzchności, względnie do Rady gminnej.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, lub już istniejący mniej aniżeli o 30 m. oddalonym jest od zabudowanego terytorium gminy, a Zwierzchność gminy mniema, że budynek ten stawianym jest lub istnieje wbrew przepisom niniejszej ustawy i stąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który powołanym jest na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancji wydanemu.

§. 51.

Wydział powiatowy.

Prócz zakresu działania wymienionego w §. 41 powołanym jest Wydział powiatowy przy budowlach na obszarze dworskim przez właściciela obszaru dworskiego wykonywanych a nie podlegających policyjnemu nadzorowi Zwierzchności gminnej, do pełnienia czynności w ustępach c i d §. 39, tudzież w §. 38. Zwierzchności gminnej przekazanych, z tym jedynie wyjątkiem, że o wykonanie przymusowe swych zarządzeń udać się ma do c. k. Starostwa.

§. 52.

Starostwo.

Co do budowli na obszarach dworskich powołanem jest c. k. Starostwo do wykonywania władzy karnej w §. 45. określonej, tudzież do wykonywania wstrzymania, względnie zniesienia budowy przez Wydział powiatowy zarządzanego na koszt i stratę właściciela budynku.

J. E. Marszałek otwiera rozprawę ogólną nad powyższym projektem ustawy.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Starowiejski i stawia następujący wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Odsyła się Wydziałowi krajowemu przedłożenie komisji administracyjnej co do ustawy budowniczej dla wsi z poleceniem rozesłania jej Wydziałom Rad powiatowych; a po wysłuchaniu ich zdań przedstawienia ponownie Sejmowi krajowemu dotyczącej ustawy wyłączając z niej przepisy należące do rozporządzeń wykonawczych i administracyjnych.“

Przemawia p. J. Stadnicki, T. Rozwadowski.

Po zamknięciu rozprawy ogólnej i przemówieniu sprawozdawcy, Izba w głosowaniu uchwała wniosek p. Starowiejskiego.

Z kolei następuje:

Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku posła Dra. Skałkowskiego dotyczącym zmiany §. 3. ustawy hipotecznej z dnia 20. Marca 1874 l. 29 Dz. u. kr.

Sprawozdawca poseł Fruchtman uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm odsyła Wydziałowi krajowemu wniosek p. Dr. Skałkowskiego dotyczący uchwalenia dodatku do §. 3. ustawy hipotecznej z dnia 20/3 1884. L. 29. dz. u. kr. z poleceniem, by po otrzymaniu zawiadomienia o sankcyonowaniu lub odmówieniu sankcyi projektu ustawy o wcieleniu mniejszych posiadłości tabularnych do związku gminnego — odpowiedni tendencyom tego wniosku projekt do ustawy wypracował i Wys. Sejmowi przedłożył.“

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku posła Lenartowicza dotyczącym wezwania c. k. Rządu, aby w drodze właściwej wyjednał uproszczenie i zniżenie kosztów wpisu w księgi gruntowe drobiazgowych zmian w posiadaniu nieruchomości.

Sprawozdawca poseł Fruchtman uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd, aby w kierunkach powyższem sprawozdaniem wskazanych w drodze właściwej wyjednał uproszczenie i obniżenie kosztów wpisu w księgi gruntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości wartości niżej 300 zł.

2. Sejm ponawia rezolucję z dnia 21. Maja 1871 i wzywa c. k. Rząd, aby w drodze właściwej przeprowadził jak najrychlej reformę ustawy o należnościach prawnych.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Z kolei następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji p. Włodzimierza Lisowskiego w przedmiocie udzielenia subwencji 15.000 zł. dla gorzelnii burakowej w Jurkowie.

Sprawozdawca poseł Polanowski uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przeznaczą sumę 5.000 zł. bezzwrotnej subwencji dla WP. Włodzimiarza Lisowskiego, właściciela przywileju na ulepszenia gorzelnii buraczanej.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by przeprowadził rokowania z WP. Lisowskim o zabezpieczenie sumy 10.000 zł. pożyczki zwrotnej i odnośne wnioski na najbliższej sesji Sejmowi przedłożył.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w obec ważności sprawy dla rolnictwa nie tylko w Galicyi, ale i całej monarchii, wszedł w rokowania z c. k. Rządem o udzielenie WP. Lisowskiemu z funduszów państwowych subwencji bezzwrotnej w kwocie 5.000 zł.

Przemawia p. Antoniewicz i stawia następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu petycję p. Lisowskiego do bliższego zbadania i zdania sprawy na następnej sesji sejmowej.

Po zrzeczeniu się przemawiania przez p. Struszkiewicza, zamknięciu rozprawy ogólnej i przemówieniu sprawozdawcy, JE. Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Antoniewicza.

Przy głosowania okazał się brak kompletu.

J. E. Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 16. Stycznia b. r. godzinę 11. przed południem — oznajmiając iż porządek dzienny tego posiedzenia pp. posłom rozesłanym zostanie.

Koniec posiedzenia godzina 10. minut 20. w nocy.

Marszałek krajowy:

Jan Tarnowski w. r.

Sekretarze:

St. Badeni.

Ks. Siczynski.

Spis petycyj

wniesionych po dzień 14. Stycznia 1888.

1119. Wydział powiatowy w Rudkach, p. p. Skałkowskiego, w sprawie opodatkowania gorzelni rolniczych.
1120. Wydział powiatowy w Kolbuszowie, p. p. Władysława Koziębrodzkiego, w sprawie jak wyżej.
1121. Gminy i obszary dworskie okręgu sądowego w Krakowcu, p. p. Hausnera, o przeniesienie siedziby tegoż Sądu do Wielkich Ócz.
1122. Gmina Międzybrodzie, p. p. Kluckiego, w sprawie ulg w ciężarach publicznych, podźwignięcia gospodarstw włościańskich, zmiany ustawy drogowej i udzielania sprawozdań z czynności sejmowych.
1123. Gmina Śmierdząca pow. krakowskiego, p. p. Mieroszowskiego, w sprawie prestacyi na budowę szkoły.
1124. Gmina Ulanów p. p. Stan. Jędrzejowicza, o pomoc na dokończenie dróg Ulanów-Nisko i Ulanów-Rudnik.
1125. Gminy Starzawa, Czerniowa, Sułkowszczyzna i Hodynie, p. p. Stan. Stadnickiego, w sprawie utworzenia drogi z Starzawy do Radymua.
1126. Gmina Brzostowa Góra, p. p. Wład. Koziębrodzkiego, o zapomogę w kwocie 500 złr. na wystawienie budynku szkolnego.
1127. Gmina Cmolesie pow. Kolbuszowskiego, p. p. Wład. Koziębrodzkiego, w sprawie użycia kapitału serwitutowego na budowę szkoły.
1128. Zarząd szkoły ludowej w Łopatynie, p. p. Stan. Badeniego, o podwyższenie płac tamtejszym nauczycielom.
1129. Spółka krajowa dla handlu hurtownego we Lwowie, p. p. Romanowicza, w sprawie przemysłu tkackiego.
1130. Gmina Rakowiec i Nowosiółka, pow. lwowskiego, pp. Abrahamowicza, w sprawie wybudowania budynku szkolnego.
1131. Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu, p. p. Skałkowskiego, w sprawie zmiany ustawy podatkowej z dnia 27. Grudnia 1880 i 14. Kwietnia 1885.
1132. To samo w Sieniawie p. p. Skałkowskiego w sprawie jak wyżej.
1133. To samo w Kolbuszowie, p. p. Wł. Koziębrodzkiego, w sprawie jak wyżej.
1134. Bank zaliczkowy w Stanisławowie, p. p. Mroczkowskiego, w sprawie jak wyżej.
1135. Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna Pomoc“ w Podgórzu, p. p. Romanowicza, w sprawie jak wyżej.
1136. Bursa bractwa św. Mikołaja w Stanisławowie, p. p. Mandyczewskiego, o zapomogę 500 zł.
1137. Józef Kokurewicz, nauczyciel w Koniuchach, p. p. Romana Potockiego, o remuneracyę i zapomogę.

1138. Andrzej Myszał przez Wydział krajowy, w sprawie organizacyi straży ochotniczych ogniowych.
1139. Michalina Wajdowska, p. p. Alfreda Potockiego, o subwencyę dla córki Stanisławy na ukończenie nauki spiewu.
1140. Rada szkolna miejscowa w Szczercu, pow. lwowskiego, p. p. Merunowicza o podwyższenie płacy.
1141. Wydział pow. w Horodence, p. p. Lenartowicza, o wyjednanie dla tamtejszej gminy 100% dodatku do podatku konsumcyjnego od mięsa.
1142. Wydział pow. w Brodach, p. p. Hausnera, w sprawie opodatkowania gorzeln rolniczych.
1143. Oddział galic. c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Brodach, p. p. Hausnera, w sprawie jak wyżej.
1144. Rada gminna w Horodence, p. p. Lenartowicza, ze sprostowaniem zarzutów członków gm. Horodenka, przeciw burmistrzowi.
1145. Wydział pow. w Stryju, p. p. Abrahamowicza, w sprawie zniżenia taryf kolejowych na linii Stryj-Ławoczne i podwojenie kursu pociągów osobowych.
1146. Kasa Zaliczkowa w Zaleszczykach, p. p. Chameca, w sprawie zmiany ustawy podatkowej z dnia 27. Grudnia 1880 i 14. Kwietnia 1885.
1147. Julia Bieryło i Katarzyna Soboń, p. p. Hausnera, w sprawie zwłoki w załatwieniu przez c. k. Sąd powiatowy w Starej Soli pertraktacyi spadkowej.
1148. Zenon Miłkowski, chemik, p. p. Stanisława Badeniego, o zapomogę dla dalszego kształcenia się w chemii za granicą.
1149. Marya Lam, wdowa po ś. p. Janie Lamie, p. p. Goldmanna, o subwencyę na kształcenie swej córki Zofii.
1150. Edmund Mochnacki, prezydent miasta Lwowa, p. p. Smolkę, o udzielenie urlopu.
1151. Gmina miasta Jasła, p. p. Żuk. Skarszewskiego, o przemianę szkoły żeńskiej prywatnej na etatową.
1152. Gmina Dzieduszyce pow. Stryjskiego, p. p. Ochrymowicza, o wyjednanie wolnego poboru surowicy.
1153. Gmina Dołhomociska pow. Mościskiego, p. p. Stan. Stadnickiego, o bezwrotną zapomogę na dokończenie budynku szkolnego.
1154. Towarzystwo handlu skór w Sędziszowie, p. p. Zamoyskiego, w sprawie zmiany ustawy podatkowej z dnia 27. Grudnia 1880 i 14. Kwietnia 1885.